ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Година XXI — Број 369
Субота, 24 јануар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

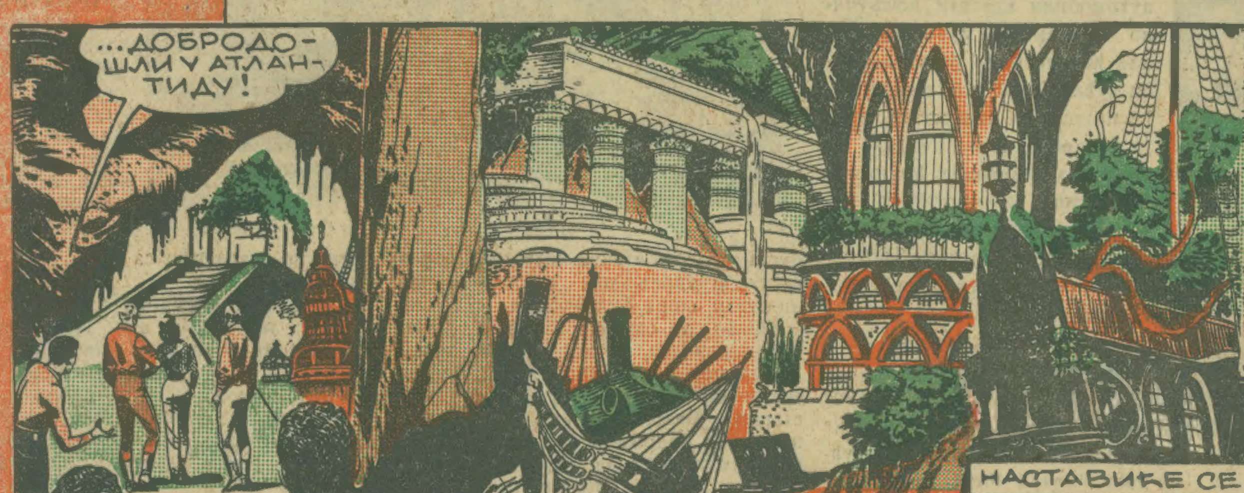

У ОВОМ БРОЈУ:

Д.Т./58/10

РАЗЛИКА ИЗМЕЂУ НУРИСТАНАЦА И ЊИХОВИХ СУСЕДА ТЕК НАМ ЈЕ ОНДА ПОТПУНО ЈАСНА КАД УПОРЕДИМО ПЛАВОГ БРЂАНИНА СА ПРИПАДНИЦИМА ПЛЕМЕНА АФРИДА И БАШТУНА

НУРИСТАН

земља светлости

КО БИ ПОСУМЊАО ДА ОВАЈ ПЕЈЗАЖ НИЈЕ СА АЛПА

ОДБРАМБЕНЕ КУЛЕ ГЛЕДАЈУ С ВИСИНЕ. СЕЛА СУ ТАКО ПОСТАВЉЕНА ДА ЈЕ ТЕШКО ДОЋИ ДО ЊИХ. А ИПАК ИСТОРИЈА НУРИСТАНА ПРЕПУНА ЈЕ ПАЉЕВИНА И ПЉАЧКИ

Потребно је обићи готово пола земљине кугле да би се стигло до „Крова света", до планинских врхова Хиндикуша који су високи од 5.000 до 6.000 метара. На тим врховима срећу се брадати „Тиролци" и алпски пејзаж. Аустриски етнолог Филипик прича нам о свом путу по земљи плавооких Нуристанаца.

МАЛА СУЈЕТНА ДЕВОЈЧИЦА ЖЕЛИ ДА САЗНА ШТА СТРАНЦИ МИСЛЕ О ЊЕНОЈ ЛЕПОТИ. ОСМЕЛИЛА СЕ И ОТКРИЛА ЛИЦЕ

Североисточни део Авганистана носи име Нуристан, што значи — земља светлости. Ово је име новијег датума, јер се раније ова дивља планинска провинција звала Кафиристан — земља многобожаца. До промене имена дошло је кад је емир Абдерахман са својим војсковођом Гуламом Хајдером, превео Кафире у ислам.

У ову сурову, и по многочему тајанствену земљу, жеља за открићем непознатог привукла је два Аустријанца: професора средње школе из Граца Хермана Филипика и његовог пријатеља инж. Ота Хамера запосленог у једној електричној централи у Авганистану. Прошлог лета остварио се његов план експедиције у Хиндикуш. Чланови су превалили 1.200 километара, делом у џипу, делом на коњима, а највећи део пута прешли су пешице. После немачке експедиције 1935 године они су били први странци који су ставили ногу у планинске увале Нуристана.

Филипик даље прича:

— Немачка експедиција донела је прве поуздане податке о Нуристану и његовим плавооким становницима, који толико одударају од своје околине. Ипак су велике области остале неиспитане, а многа питања нерешена.

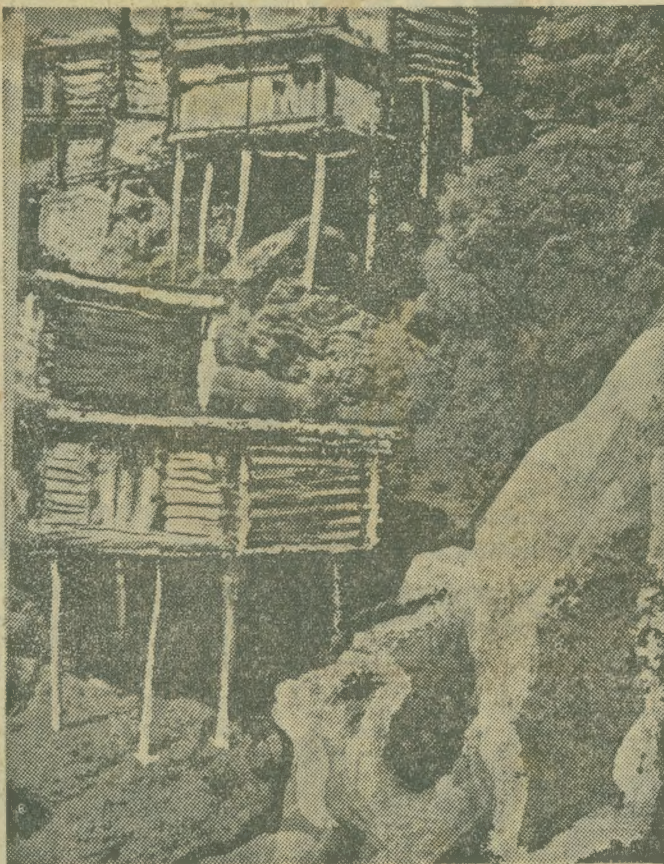

КАО ОСИЊАЦИ ВИСЕ СЕЛА НА СТРМИМ ОБРОНЦИМА ПЛАНИНА. УКОЛИКО ЈЕ ТЕЖЕ ДОЋИ ДО ЊИХ — УТОЛИКО ЈЕ БОЉЕ ЗА СТАНОВНИКЕ

Најинтересантније од свега је порекло Нуристанаца. О томе не постоје никакви подаци. Нуристанци сами себе сматрају потомцима војника Александра Великог. То је, вероватно, само мит који годи њиховом поносу. Врло је занимљиво да је старогрчки историчар Арианос, који је описао Александрову војну на Индију, помињао једно племе плаве косе и очију, на које је наишла Александрова војска северно од Киберског превоја. То би значило да родословље Нуристанаца залази у још много ранија времена него што они сами верују. У сваком случају њихов језик садржи индогерманске трагове. Нажалост, писмених доказа за то нема, јер они свакако нису били писмени. Њихова стара религија била је мешавина учења Зороастре и разних веровања у демоне.

Већина Нуристанаца су високог раста, плаве косе и очију. Кад би обукли тиролско одело, нико не би посумњао у њихово порекло. Жене и мушкарци имају племените црте лица и поносан, усправан ход. Жене се брину о пољима где успева: јечам, пшеница, кукуруз, просо и детелина, а на мушкарцима је брига о снабдевању дома дрвима. Осим тога они се старају о наводњавању поља у чему су, као и остали Авганистанци, прави мајстори. Баве се још и ловом на дивокозе, антилопе и снежне леопарде.

ОДЕЛО МУШКАРАЦА САСТОЈИ СЕ ОД ПАНТАЛОНА И ДУГОГ КАПУТА КОЈИ СУ ИЗАТКАНИ ОД ОВЧЈЕ ВУНЕ. ОД СВОЈЕ СЕКИРЕ СЕ НУРИСТАНАЦ НЕРАДО ОДВАЈА

Породични живот је врло хармоничан. Иако је многоженство дозвољено, врло се ретко наилази на такве бракове. Децу јако воле оба родитеља и не праве разлику између синова и кћери.

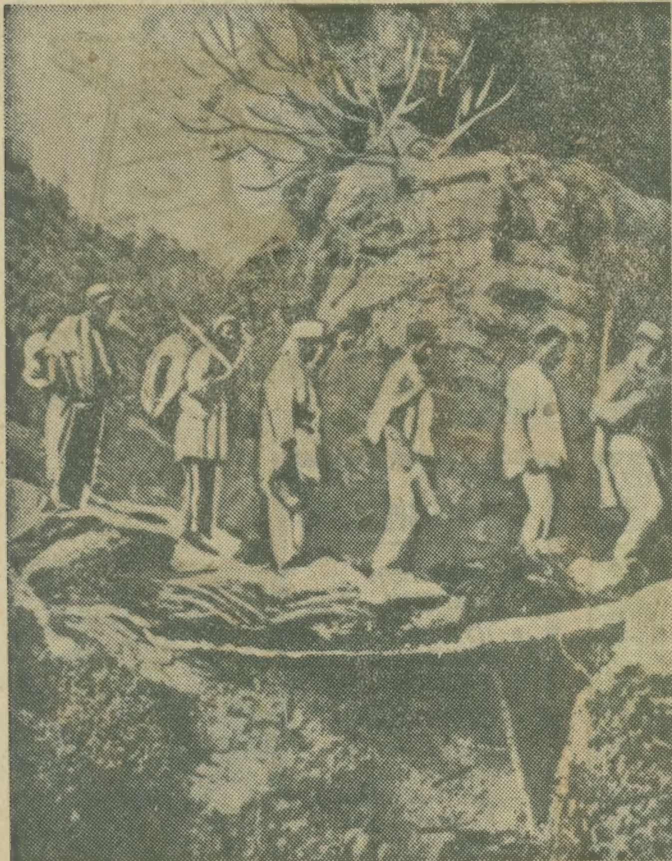

ПО НЕВЕРОВАТНО УЗАНИМ КОЗЈИМ СТАЗАМА ВЕРЕ СЕ ЕКСПЕДИЦИЈА У НЕПОЗНАТЕ ВИСИНЕ. КОЊИ КОЈИ СУ ДОНЕКЛЕ НОСИЛИ ПРТЉАГ, МОРАЛИ СУ БИТИ ЗАМЕЊЕНИ НОСАЧИМА ЈЕР ОВУДА МОЖЕ ДА КОРАЧА САМО ЧОВЕК

Волт Дизни и саобраћај будућности

У жељи да својим гледаоцима дочара саобраћај будућности, америчка телевизија поверила је Волту Дизнију израду цртаног филма, који би приказао шта ће техника донети човеку. Екипа стручњака коју је ангажовао Волт Дизни проучила је сва најновија достигнућа на пољу саобраћаја, а његов студио је додао још свој печат — машту. Тако је створен филм.

У градовима више неће бити закрчених улица, јер ће се аутомобили кретати искључиво подземним аутострадама, или ће ово бити изнад кровова кућа. Улице и булевари биће покривени плексигласом који ће пролазнике штитити од падавина и ветрова. Уз помоћ џиновских клима-уређаја биће обезбеђена на улицама одређена температура. Тротоари ће бити претворени у покретне траке, тако да ходање више неће бити заморно.

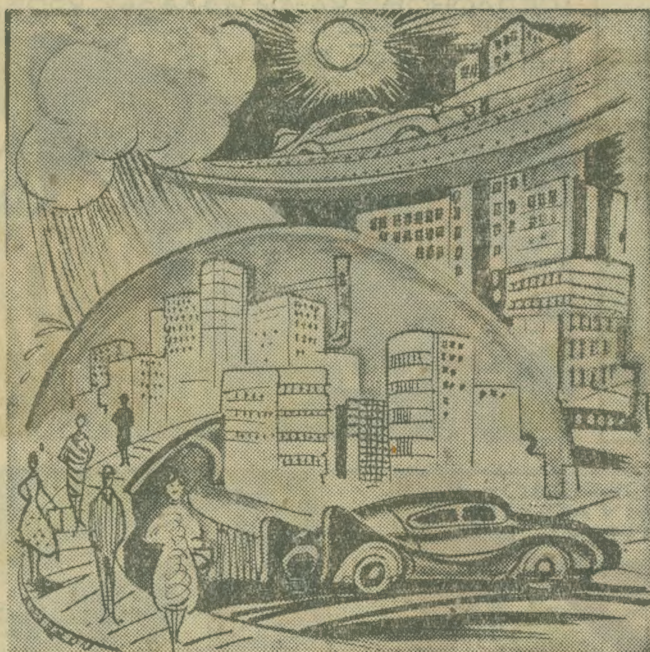

Ван градова, аутомобили без возача кретаће се аутоматски уз помоћ једне магнетске шине, тако да ће свака могућност судара бити искључена. Треба поменути да је према мишљењу совјетских научника такво управљање возилима ствар скоре будућности.

Најзад, по замисли Дизније вих сарадника, континенти ће бити повезани тунелима, у којима ће бити хотела, сервисних станица, биоскопа сличних онима под ведрим небом дуж америчких друмова, гаража и осталог. Океани, према томе неће претстављати више никакву препреку за сувоземни саобраћај.

Све ово данас просечном грађанину личи на утопију, али стручњаци који су гледали филм тврде да у њему има много чега што се може остварити у скорој будућности. Уосталом и разна фантастична предвиђања Жил Верна оствариле су се за невероватно кратко време, иако су онда сматрана за утопију. Зашто онда не би и предвиђања Волта Дизнија, кога по значају за дечју књижевност многи пореде са Жил Верном, не би такође могла ускоро да се остваре.

А ДА ЈЕ ИЗГОРЕЛА...

Пре много година некадашњи прослављени француски сликар Сезан покушао је да уништи своју слику „Дечак у црвеном прслуку" бацивши је у камин. Међутим, ватра се угасила тако да је слика остала готово неоштећена. Због тога је Сезан одлучио да ово платно баци на таван међу старудије. Слику је хтео да уништи зато што је никоме није могао да прода чак ни за најнижу цену од неколико десетина франака. Међутим, недавно су ово платно купили Енглези у француском граду Екс ан Провансу за 258 милиона франака.

ДА БИ ЗАДОВОЉИЛИ МУШТЕРИЈЕ

Испоставило се да врло велики број љубитеља криминалистичких романа не само у Америци већ и у Енглеској најрадије чита ову врсту лектире за време купања. Зато су неки довитљиви издавачи почели да штампају те романе на непромочивој хартији.

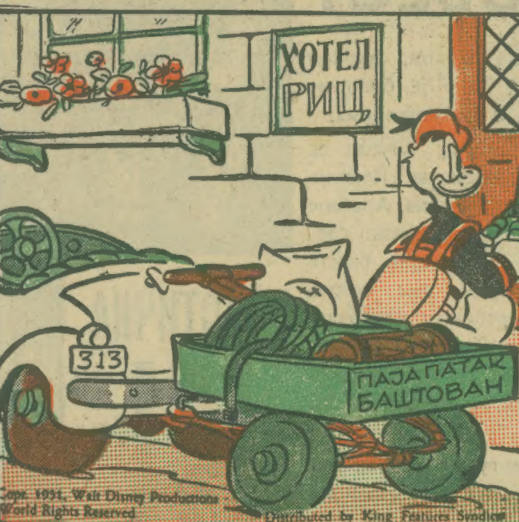

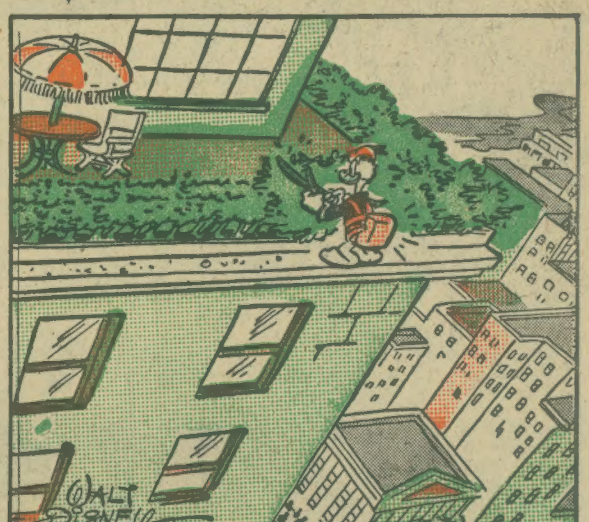

ДВОБОЈ
МОРСКИХ ЗВЕЗДА

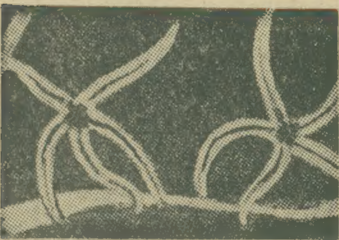

Био је то велики сукоб два искусна мачеваоца.

Пре свега — поздрав по свим витешким правилима: врхови „мачева" додирују земљу и противници се нагињу у дубоком поклону.

Мачеви су се укрстили. Први ударац срећно је одбијен и борци су се раздвојили.

Двобој је у пуном јеку. Мачеви севају, противници слепо насрћу један на другог.

Борба се дуго водила с променљивим успехом. Али, изненада је један од мачевалаца, вештим скоком, нанео противнику одлучујући ударац. Победилац тријумфује над палим супарником!

Најстарије огледало

Археолози су досад успели да нађу не мало старовековних огледала — сребрних, бакарних и разних других. И овај велики бронзани котао није ништа друго но огледало и то једно од најстаријих које се сачувало до наших дана. Ако у њега успете чисту воду и нагнете се над њу угледаћете у њој свој лик, тако јасно као да сте стали пред право огледало.

Котао је нађен приликом археолошких ископавања у округу Шаусан, у кинеској провинци Анхој. Стручњацима је чак пошло за руком да утврде име сопственика овог древног огледала. Оно је припадало једној од ћерки кнеза Хе Лу-а, која је живела пре 2.500 година.

Фабрика
»шала и обмана«

Тешко да би икоме било пријатно да у тањиру са салатом нађе зелену гусеницу, или да мешајући кашичицом шећер у шољици кафе угледа како се на површини појављује бубашваба. А ипак има људи који то сматрају успелом шалом. Јер, и гусеница и бубашваба само су „изненађења" која је домаћин унапред припремио својим гостима да се с њима нашали. Гусенице и бубе наравно нису праве, већ направљене од пластичне масе, и то толико вешто да је на први поглед немогућно открити превару.

Израђивањем тих и сличних „изненађења" бави се једна специјална фабрика у Француској коју обично називају „фабриком шала и обмана". И што је најзанимљивије, иако ради пуном паром она једва задовољава потражњу. Чега све тамо нема: жаба и пужева разних величина и облика, црви и бубамара! Ту су и мишеви и пилићи, па чак и пауци с ножицама које се мичу као да су праве.

ВЕСТИ
ИЗ ЗООЛОШКИХ ВРТОВА

Вративши се недавно с једног путовања које је предузео да би набавио нове животиње, директор зоолошког врта у Келну је изјавио да је имао среће и да је добио неке птице каквих нема ни у једном зоолошком врту Европе. Међутим, публика је била страховито разочарана кад је дознала да су „необичне птице" уствари морске ластавице зване „инка".

Али, директор је ипак био у праву. Мада ових птица има много на стеновитим обалама Перуа, Чилеа и Еквадора, ниједан европски зоолошки врт није могао да их добави. У Њујоршком зоолошком врту било је између 1924 и 1931 године неколико ласти „инка", али су све угинуле. Тек 1956 године успео је зоолошки врт у Филаделфији да набави један једини примерак. Европа их, међутим, све до недавно није имала.

* * *

Дирекција једног енглеског зоолошког врта објавила је у новинама оглас којим тражи доброг преводиоца за холандски, и то за... папагаје који говоре. Наиме, двадесет папагаја које је зоолошки врт купио у Јужној Америци говорили су само холандски, и ниједан службеник врта није могао да их разуме. Дужност преводиоца састојала би се у томе да провери да ли у „речнику" папагаја нема чега што би било неприлично за уши публике или увредљиво за британску империју.

ОД ЧЕГА ЈЕ БОЛОВАЛА ЈОВАНКА ОРЛЕАНКА

Један енглески професор за експерименталну медицину и његова жена, такође лекар, потстакнути разним психопатолошким тумачењима живота Јованке Орлеанке, која је патила од религиозне занесености, били су одлучили да озбиљно испитају њен медицински „случај". Иако је она престала да живи још 1431,

кад јој је било 19 година, ови лекари су недавно штампали историју њене болести и поткрепили своја тврђења многобројним доказима.

Први симптоми болести појавили су се кад је Јованка имала дванаест и по година и кад је изјавила да јој се привиђа светлост с десне стране. Према модерној неурологији, ови симптоми су били проузроковани једним обољењем плућа услед чега су нападнути мождани центри за осећај. То је, уствари, нека врста тумора од кога су сељаци у Средњем веку често боловали, јер су живели уз своју марву и од ње примали бацил говеђе туберкулозе. Један вид таквог обољења биле су и шкрофуле, такође честе у Средњем веку. Због овога се код богатих људи јавила и код мушкараца а нарочито код жена, мода високих јака чиме су прикривани трагови болести. Према енглеском професору, пошто је Жана д'Арк „видела" светлост с десне стране, значи да је носила обољење живчаних сензоријалних центара у левој половини лобање.

Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

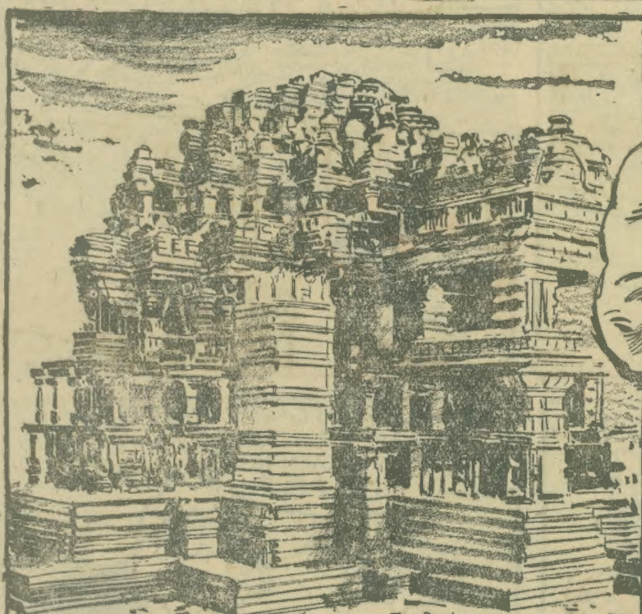

ХРАМ АНГАЛЕШВАРИ
У СИХОНДИ (ИНДИЈА)
САГРАЂЕН ЈЕ ДА БИ СЕ САЧУВАЛА ЈЕДНА РУПА У ЗЕМЉИ КОЈУ ЈЕ ПРЕТОМ ИЗДУБИО НЕКИ КАЛУЂЕР

САРА БИАРИС
ИЗ АРЛИНГТОНА (САД) ИМА 156 НЕЋАКА И НЕЋАКИЊА

ЧАЂАВА ЛАСТА
ЈЕДИНА ЈЕ ПТИЦА КОЈА НАИЗМЕНИЧНО МАШЕ КРИЛИМА

МЕДВЕД КОЈИ ИГРА
ВАЈАРСКО ДЕЛО ПРИРОДЕ У БЛИЗИНИ БРИМХЕМА У ЕНГЛЕСКОЈ

ЏИНОВСКО БРАЧНО ПРСТЕЊЕ ОД КАМЕНА С ПРЕЧНИКОМ ОД 120 САНТИМЕТАРА УПОТРЕБЉАВАЛО СЕ НЕКАД НА ОСТРВУ ЧОВЕКА
НЕВЕСТА И МЛАДОЖЕЊА МОРАЛИ СУ ДА СЕ РУКУЈУ КРОЗ ОТВОР ПРСТЕНА

ЦРКВА КОЈУ СУ РАЗРУШИЛА СОПСТВЕНА ЗВОНА
У СЕНТ НИКОЛАС (ШВАЈЦАРСКА)
ЗВОЊАВА ЗВОНА СА ТОРЊА ОВЕ ЦРКВЕ ПОКРЕНУЛА ЈЕ СНЕЖНУ ЛАВИНУ, КОЈА ЈЕ ОДНЕЛА СА СОБОМ ЧИТАВУ ЦРКВУ — СЕМ ЗВОНИКА, КОЈИ ЈЕ ОСТАО ЧИТАВ (1749)

КРАЉЕВА ЗАЛОГА
ВОЈВОДУ ОД ЛАНКАСТРА (1300 - 1360) ЗАЛОЖИО ЈЕ ЕНГЛЕСКИ КРАЉ ЕДВАРД III ДА БИ ДОБИО ЈЕДАН ВЕЛИКИ ЗАЈАМ
ВОЈВОДА ЈЕ КАО ЗАЛОГА ОСТАО У БАНЦИ ЛЕОПАРДИ У ПАРИЗУ СВЕ ДОК ЗАЈАМ НИЈЕ БИО ИСПЛАЋЕН (1341)

СКАКАВАЦ - ШТАПИЋ
УМЕ ТАКО ДА СЕ КАМУФЛИРА ДА ЛИЧИ НА ПРУТИЋ КОЈИ ЛЕЖИ ПРЕКО ДВЕ ГРАНЧИЦЕ

ТЕПИСИ
И ЊИХОВА ПОВЕСТ

ПЕРСИСКЕ ТКАЉЕ ТЕПИХА

Испративши једног пријатеља до врата фабрике — директор му је казао:

— Једном речи, ви сте видели целу производњу тепиха, од а до зет. Проведени сте кроз сва одељења.

— Кроз сва. Прошао сам кроз одељења где се вуна издваја, испира, суши, боји, гребена, преде и тка. Присуствовао сам од приспећа вуне из бала до експедовања тепиха. Дакле, ја сам видео све, изузев...

— Изузев? Шта вам то није показано?

— Овце! Волео сам да видим њихово богато руно како пада под маказама...

— Ви сте драги мој или неки песник... или неки шаљивџија. Али, и ја сам имао исту жељу. Дођите поново идуће године и ја ћу инсталирати један тор на нашим травњацима.

Пристизање вуне

Вуна пристиже из свих крајева света. Истог тренутка када је вагон ушао у фабрику, радници врше истоваривање бала. Издвајање вуне се врши по категоријама; и по квалитету и по боји, а њих има — од сасвим беле као снег до беж или сиве до потпуно црне. Више се воли коврџаста која ће приликом ткања, дати еластичност и мекоћу теписима.

Преко покретне траке вуна се упућује у преграде за мешање и меша се све док техничар фабрике не нађе да је беспрекорно уједначена.

Претходно, вуна пролази кроз перионицу где се у пет корита лужи и испира. Затим долази сушење у једном пространом левкастом цилиндру.

Дотеривање и бојење

Вуна се замрси у преградама за мешање а и после у прању. Зато је потребно да се мало ишчешља. Прво се попрска уљем, па после прелази на пребена, која се крећу у једној машини. Одатле излази сасвим чиста и сада овако растресита личи на неки танки вео, али он се још прочешљава и добија нов изглед — постаје увојак. Све више се приближава стању влакна.

Да би вуна постала јака, треба је обрадити. „Увојак" улази у главну предионицу. Разбоји се сада њиме баве: истежу га, упредају, истањују. Шта још недостаје вуни? Оно што се највише уочава: боја. Важност тонова за један тепих је велика. Зато се с пажњом, после многих опита и покушаја, припремају каде са бојама.

Тепих треба да буде трајан па и боје морају бити постојане. Кике вуне су бачене у корита са зеленом, црвеном или плавом течношћу.

Први теписи

Познато је да је до 15 века, уместо пода била земља која је покривана песком, лишћем или сламом. Тако је било по колибама а и по замковима.

Тек доцније су почели да пристижу теписи из Персије и Турске а затим из Арабије и Шпаније. Било је дивно гледати праве расцветане баште изатkане у вуни или свили, превучене сребрним или златним нитима. Теписи су били тако лепи да се није ходало по њима већ су вешани на зидове.

На Оријенту су теписи цењени као права уметничка дела. Рађени су руком, по узору који је био и остао тајна сваког племена или породице. Рад је трајао често по неколико година. Њихове боје су лепе, живе и упечатљиве.

Анри IV је 1604 године одлучио да и Французи почну да производе тепихе. Прописао је успостављање краљевске мануфактуре која је тек после двадесет година смештена у стару сапунџиницу. Сви теписи који су одатле изишли, били су познати под именом „Сапунџиница". Сви су имали свој стил, карактеристичан за декорацију.

Тепих је створио велику индустрију у нашем веку. Више се не ради руком већ машином. Производе се сада разни теписи: са геометриским шарама, оријенталним мотивима и други.

Оријент нас је први упутио и упознао са уметничком израдом тепиха, а ми их данас производимо какве замислимо.

ПЛАСТИЧНА КУЋА У ЈАПАНУ

Јапански уметник Игами верује да ће се у скорој будућности правити јевтине пластичне куће. Да би то доказао он је у Киоту саградио једну кућицу са пластичним подом, таваницом, оквирима за прозоре, завесама и намештајем. Чак је и судове у кухињи направио од пластичне масе. При грађењу је потпуно искључено гвожђе, дрво и бетон. Игами каже да је ова кућа отпорна према пожару, потресима и влази, а лако се загрева и чисти.

Ако је тачно...

Да ли поводом дочека Нове године или из неких других разлога тек недавно су два позната француска лекара објавила да су пронашли најсигурније и притом најједноставније средство против умора услед неспавања, као и против мамурлука. То своје средство они су већ испробавали на многим својим пацијентима у току читаве две године и постигли су изврсне резултате. А оно је заиста једноставно: три кашике меда размућене у чаши воде.

За омладинце, који не пију, препоручује се ово средство после заморних утакмица, физичких тренинга, али нарочито после дугог учења — пред испит или на сам дан полагања. По реферату — прочитаном на недавном скупу париских лекара — ово средство делује невероватно брзо. Потпуно и темељно освежење, физичко и психичко, осети се одмах без обзира на претходни замор, и одржава се неколико сати.

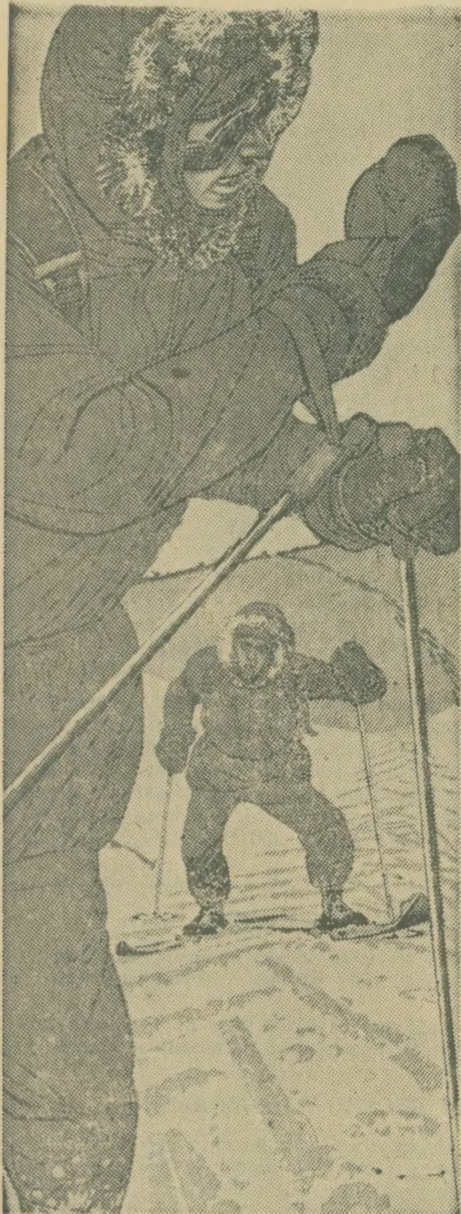

»БЕЛА БОЛЕСТ«

Налазили смо се на усамљеној арктичкој станици четири месеца — свега једну трећину наше смене — кад сам схватио да Бил Смит може да нам постане озбиљан проблем. У његовој све већој потиштености и нервози наслућивао сам могућност и опасност нервног слома.

У „леденом затвору“

Била је то ратна зима 1943 године, и ја сам, тада двадесетосмогодишњак, тек био произведен за потпоручника. Ова мала, богу иза леђа ваздухопловна метеоролошка станица у Анфретоку, на југоисточној обали Гренланда, била ми је прво командно место. Разумљиво је онда што ми је изванредно било стало до тога да шеснаесторици људи који су ми били поверени докажем да нисам „жутокљунац“, тек изишао из школе за официре, после обуке од три месеца. Као ветеран из многих арктичких операција, био сам поносан што сам унапређен за официра специјално због тога да би ми се могла поверити команда ове усамљене арктичке станице. Али, како да у потпуности испуним задатак ако Бил, један од наших најбољих радиста, нервно крахира.

Бил је по природи свог посла био у већој нервној напрегнутости од осталих чланова посаде. Прикован за свој апарат осам часова дневно, без иједног дана одмора, он је ретко имао могућности да се „издува“ чистећи снег или носећи угаљ као што су то остали чинили. Потпуно сам, готово преко читавог дана, имао је времена да размишља о нашој мучној изолованости. Кад није био на дужности, проводио је време лежећи на својој постељи и буљећи у таваницу.

Сви смо се ми налазили као у неком затвору из кога се никуд није могло побећи. Испред нас залеђене воде Данског Мореуза, иза нас ледом покривене планине Гренланда и глечер велик као половина Сједињених Држава. Ни у једном правцу нисмо могли да одемо ни пуну миљу, а да већ не наиђемо на опасне, издајничке ледене провалије.

На несрећу по мене и моје нерве, ја сам на једној ранијој арктичкој станици имао прилику да видим како се један човек повлачи у себе, баш као што је Бил сад чинио. Најзад је тај човек потпуно помахнитао и стао да напада свакога кога би срео. Била су потребна три човека да га савладају, навуку му лудачку кошуљу и стрпају у авион.

Шта ако се и с Билом то догоди? Ми нисмо имали ни лудачке кошуље нити погодан простор где би слетео авион који би га однео са Гренланда. А Бил је био велик и јак. Шта да радим с њим ако полуди? Да га окујем? Један везани лудак у нашој малој бази био би потпуно неподношљив.

Поглед му је био страшан

Крајем фебруара, недељу дана пошто су нам из авиона бацили прву пошту, Билово стање се погоршало. На све нас пријем писама из далеког света утицао је некако депримирајуће, али Бил је био потпуно сломљен. Престао је да једе и разговарао је само службено.

Криза је дошла неколико дана касније. Седео сам потпуно сам у заједничкој трпезарији кад Бил уђе носећи неке радиопоруке.

— Потпоручниче, — рече ми он.

Погледах га. Очи су му биле лудачки исколачене.

— Потпоручниче, могу ли да говорим с вама?

Срце ми је узбуђено лупало. Климнух главом. Хистерија које сам се толико дуго плашио, најзад провали из њега:

— Морам да одем одавде, — викао је. — Не могу да издржим. Морам да идем кући — бризнуо је у плач и стао нешто неразумљиво да муца.

— Али, Биле, — рекох колико сам могао мирније — знате да је то немогућно. Налазимо се хиљадама миља далеко од света. Чак нас и од главног штаба у Квонсету дели 200 миља, и да би се тамо стигло треба прећи глечер и планине.

— Глечер! Прећи ћу преко глечера! Одлазим, и не покушавајте да ме задржите.

Прва мисао ми је била да га ударим и да га тиме освестим. Али, уместо тога рекох:

— Причекај мало, Биле. Идем и ја са тобом.

Оклевао је један тренутак. Искористих то оклевање.

— Чуј, — рекох му. — Ником досад нисам казао, али и ја сам сит овог проклетог места. Усто, ја знам пут преко ледене планине. Ти га не знаш. Хајдемо заједно.

Његова сумња трајала је само секунд. А затим је загризао мамац.

— У реду, — промрмљао је. Брзо сам му дао упутства.

— Обуци теренско одело. Отиди у складиште и напуни ранац конзервама меса. Узми их довољно, за пут од десет дана. За толико времена можемо прећи планину ако пожуримо.

Конзерве с месом су биле најтежа храна које сам у тренутку могао да се сетим. У свој руксак натрпао сам згужвану хартију. На столу сам оставио цедуљу: „Бил и ја отишли смо на скијање. Можда се нећемо вратити за вечеру“.

Пут уз ивице провалије

Бил ми се убрзо придружио на смучарској стази. За дно својих смучки причврстио сам „пењаче“ од коже туљана који олакшавају пењање узбрдо. Нисам поменуо Билу да је он заборавио то исто да уради.

Кренуо сам уз падину што сам брже могао, а то је било веома брзо. Ја сам некад био инструктор у смучању, а уз то налазио сам се у одличној кондицији. Бил, разнежен радом у затвореном простору, није био способан да држи корак са мном, поготову с тешким руксаком на леђима. Мој план, тек упола смишљен, био је да га једноставно што брже физички исцрпем.

Дахтао је тешко још пре но што смо савладали први успон, падину дугу километар и по, који нас је довео до подножја глечера. Погледавши уз планину од леда коју смо тек имали да савладамо, он без даха рече:

— Да се одморимо мало?

— Одморимо? — ужаснуо сам се тобож. — Нећемо прећи преко планине пре но што почне невреме. Морамо се журити.

Пењање преко глечера ужасна је ствар за свакога оног ко томе није вичан. Бирао сам најтежи пут уз ивице провалија, преко снежних мостова испод којих су зјапили бездани. Знао сам да су Билу изгледали као џиновске клопке спремне да га прогутају при првом погрешном кораку.

Стално сам га пожуривао Напред. Пожури. Нећемо успети ако идемо тако полако. Моја сопствена стратегија постајала ми је јаснија. Надао сам се да ћу га уверити да је прелаз преко планина потпуно немогућан. Бил је, међутим показивао право чудо од издржљивости и присебности. Мада су његове невичне ноге морале већ да се потпуно здрвене упорно је баудаао за мном.

Био сам почео да сумњам у успех свог „лечења“ и да страхујем од несреће која се свакога тренутка могла догодити, кад се најзад Бил сруши на лед. Тек смо били превалили једну миљу преко огромног глечера. Дигао сам га на ноге и навалио да одмах кренемо даље. Није више могао ни да се миче. Само је одмахивао главом.

Разум му се вратио

— Можда, — дахтао је — можда је боље... да још једном размислимо... потпоручниче!

Успео сам. Исцрпљујуће пењање освестило је Била, вратило му разум. То је било тачно оно чему сам се надао. Одахнуо сам са олакшањем. Осећао сам се као лекар који је спасао свог пацијента. Али, тренутак самочеститања био је кратак.

— Задимите, потпоручниче — рече ми Бил. Пружи ми цигарету, припали је и очински ми стави руку на раме. Био сам запрепашћен схвативши да ми се обраћа мирно, нежно, као да сам дете или душевни болесник.

А сад да мирно размислимо о свему, господине. Пут је дуг и ми не можемо савладати глечер, зар не, — настављао је. — Поред тога, то би се могло назвати дезертирањем. Не можемо тек тако напустити дужност. Зар не мислите да ћете се осећати боље кад се вратимо у логор и ви се добро испавате?

Трептао сам, потпуно збуњен. Лудачко пењање уз глечер не само да је освестило Била, већ мора да га је уверило да сам ја луд. У његовим очима огледало се сажаљење. Освешћен, био је чврсто решен не само да себе извуче из опасности, већ да и мене спасе.

Требало ми је десет минута да се повратим од запрепашћења и да се „приклоним“ његовим разлозима.

— У реду, — рекох најзад. — Можда си у праву. Можда је боље да се вратимо.

— Сад сте разумни, — повика он. Очигледно да је осетио олакшање. Тада после извесне паузе, рече ми: „Потпоручниче, ако ви то не учините, ја ово никад нећу поменути осталим момцима“. Стегли смо руку један другоме.

☆

Бил Смит (што, разуме се, није његово право име), био је отада узор уравнотежености и постојаности. Никад више није дошао у искушење да оде кући преко глечерске планине и сигуран сам да му је било драго што то није учинио ни његов официр.

Овај догађај са снежног Гренланда Доналд Шо, данас потпуковник, сматра за један од својих најузбудљивијих доживљаја из година рата.

Доживљаји Бима и Бума

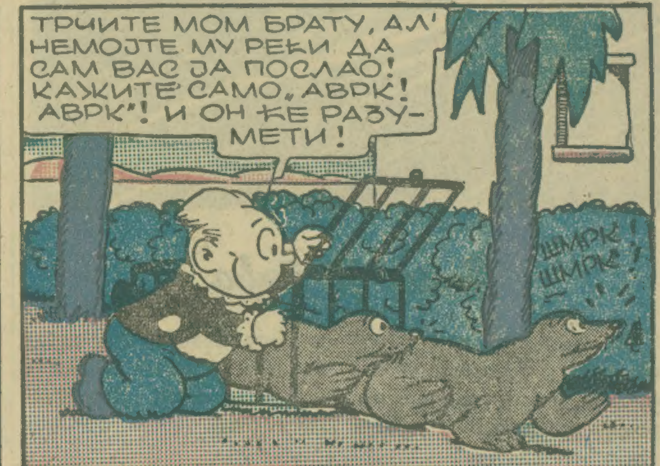

Једина врста

У целој Јужној Америци постоји само један претставник породице медведа. Он живи јужно од Екватора. Тврди се да су ти медведи вегетаријанци. У исто време то је једина врста медведа на свету која има беле колутове око очију. Због тога их неки називају медведима-цвикерашима. Ти медведи тешки су око 100 килограма.

СКУПО ЗАДОВОЉСТВО И СЛАВА

Браманац Масидија Дин из Бомбаја, чувен је по томе што има најдуже бркове: 190 сантиметара! Али, та слава га прилично кошта, јер годишње мора да утроши доста новаца да би очувао леп изглед свог „украса“.

АМАЈЛИЈА НЕ ПОМАЖЕ...

Једна италијанска фабрика, која поред осталих ситница производи и мале амајлије које шофери радо купују и стављају у своја кола, недавно је направила и једну необичну лутку. Чим шофер почне да вози брзином од преко 100 килметра на час, из лутке се зачује глас: „Ја не одговарам за последице!“

СПЕЦИЈАЛНИ ЗАХТЕВ

У граду Еурека у САД неки Џое Темпл, кројач, умро је, али је тестаменом завештао велику суму новца фонду за подизање новог споменика Бетовену у градском парку. Међутим, новац се може добити једино у случају ако Бетовен на споменику буде имао беспрекорно испеглане панталоне, а не без шава — како се раније носило.

Била је прва

И поред тога што „лежи“ на мору, Северни пол досад није освојен ниједним бродом, односно ма којим пловећим објектом. Тек је подморница на атомски погон „Наутилус“ прошла испод њега 3 августа 1958 године.

ТРОПСКИ ПЛОДОВИ У ЦАРСТВУ ЛЕДА

Исланд је земља највећих противуречја на свету. Саздан је на супротности поларног леда који покрива готово шестину површине овог острва и огња из земљине утробе који на знатној површини чини живот немогућим пржећи сав биљни и животињски свет. Четири огромна глечара са површином од 15.000 квадратних километара покривају средишни део острва. Ту нема живота услед неподношљиве хладноће и вечитог леда. Али Исланд је поникао на падинама вулкана ко

ји су дали живот толико чувеним гајзирима. У њиховој близини житко блато непрестано кључа, мирис сумпора се шири надалеко, животиње умиру од жеђи и глади на тлу претвореном у пепео, а реке избацују упола скуване рибе. У средишном делу острва вечити лед и огањ живе загрљени у необичном противуречју.

До пре једног столећа Исланђани су обрађивали широка пространства острва а њихова поља су давала обилан плод. Тада се догодила страховита ерупција вулкана Аскја. Река лаве од 12 километара избацила је највећу до сад познату количину течних усијаних материја. У овој бујици и огњу минерала настрадало је 80 отсто коња, толико исто оваца и преко једне петине становништва острва. Данас се око Аскје простире највећа пустиња лаве на свету, Одалдахраун. Ова катастрофа оставила је Исланду у наслеђе његову највећу особеност: гејзире. Велики гејзир избацује млазеве кључале воде од 250 литара у секунду чија температура достиже 120 степени. Захваљујући тој изузетној топлотној енергији Рејкјавик је јединствена престоница на домаку пола која не зна за огњишта, пећи, дим и димњаке. Небројени извори вреле воде дају Исланђанима обиље топлоте и омогућују бесплатно и идеално хигијенско грејање.

Највећа особеност овог острва противуречности је свакако велика плантажа тропског воћа и плодова која се простире недалеко од Крусивика. Ту рађају крупније банане и укусније наранџе него у земљама Средоземља и јужних мора. Преко 10.000 килограма паре створене на температури од 100 степени загрева за један час стотине котлова који шаљу благотворну топлоту стакленим баштама. У тим лилипутанским тропским оазама недалеко од пола, расте дуван и сазревају банане, кактуси, наранџе, парадајз. Од јануара до децембра најживописиније цвеће шири опојне мирисе.

Природа је овом необичном острву ударила још један печат благонаклоности. Воде Исланда претстављају најбогатије ловиште риба на свету. Вредни Исланђани су ово искористили. Саградили су најбоље опремљену флоту рибарских бродова на свету и од јуна до септембра њихових 25 највећих фабрика за прераду риба примају по петнаест милиона килограма харинге дневно. Рибље уље се преноси у Немачку где се преображава у маргарин, отпаци се носе у Холандију, а рибље конзерве у Финску, СССР и земље северне и централне Европе. Моруна претставља друго „исландско злато“. Осушена, усољена или замрзнута она се извози у СССР, Америку, Португалију, Шпанију, Италију и Грчку. Реке и језера Исланда су препуни јегуља и пастрмки а посебну страст исландских рибара претставља лов на китове који у њиховим водама достижу највеће размере.

Број им се не зна

Просто је невероватно којом брзином се множе инсекти. Сматра се да мува-женка може да снесе око 500 јаја у току једне сезоне. У року једне недеље, после „рођења“, развије се „одрасла мува“. Свака нова женка после недељу дана може да снесе опет 500 јаја. Када би се сва јаја излегла и све муве преживеле, онда би једна мува, тј. она прва, могла да стекне у току једне једине сезоне 200.000.000.000.000.000.000 наследника.

МЕСЕЦЕ А НЕ ЧАСОВЕ

Бетовен је имао неког врло богатог, али уједно и неталентованог ученика. Једног дана Бетовен изгуби стрпљење и рече ученику:

— Са часовима које вам дајем не могу да учиним ништа; вама бих морао да дајем месеце а за то немам времена.

КАО ДА ЈЕ САМО ТО ДОВОЉНО!

У једној продавници музичких инструмената у граду Линколну, у Небраски (САД) истакнут је следећи савет: „Свако може да постане велики уметник. Купите само трубу или виолину! Тако су почели и Луис Армстронг и Крајзлер“.

НЕЗАХВАЛНИ НАСЛЕДНИЦИ

Богатиособењак Ђузепе Пити умро је у 72 години у Милану. У тестаменту је назначио своју последњу жељу — свој новац поделио је тројици јединих фијакериста у граду. Срећни наследници убрзо су се ослободили коња и фијакера који су им донели богатство и купили — такси аутомобиле.

У зору првог дана лета

Народи који су живели у Енглеској пре много векова означавали су огромним стенама правац одакле се рађало сунце најдужег дана у години. У близини села Стоунхенџа још стоји џиновска капија од стена. Када се кроз њу погледа из одређеног угла она тачно „урамљује“ сунце у зору првог дана лета и ниједног дана више, јер се оно већ полако помера.

СТРАШАН ПОСАО

WALT DISNEY

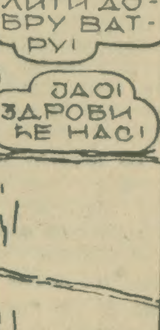

Ведро небо
Зашло Сунце
Месечина мека
А весеље бурно тече
К'о голема река

„А весеље БУРНО ТЕЧЕ"

У приватном животу човека свадба је једно од највећих весеља. О свадби и сватовима говори се у народним причама и песмама, о њима певају песници уметници, о њима се пише у делима светске књижевности, оне су биле тема сликара и композитора.

Овде ћемо се осврнути на свадбене обичаје који су владали у нашој прошлости, а који су се и до данас задржали у разним облицима.

Као што је познато има много народних обичаја и то готово за сваку прилику у животу човека. У временима када се није знало за позоришта и биоскопе ти обичаји били су нека врста забаве. Али, они су пуни и празноверица, гатања и многих сличних елемената који су остаци тамних векова када су људи били немоћни пред природом и појавама које се у њој збивају. Разуме се, у тим обичајима има и доста штетних ствари. Нејака деца су се женила старијим девојкама да би се дошло до мираза или радне снаге, а тиме и до повећања имања. Из истих разлога долазило је и до женидбе између момка и девојке, иако се они нису волели итд.

Кроз све те обичаје виде се економске, политичке и културне прилике у којима је наш народ живео и које су га притискивале и нису дале да се развије она стваралачка снага народа. Свадбени обичаји кипте елементима тамне прошлости.

Овај напис илустрован је сликама Станоја Бојовића, наставника, које је прикупио путујући по земљи. На једној слици види се шопска млада из села Шипковице са планине Плачковице у свадбеном костиму и са ђерданом разног металног новца. Друга слика приказује човека који у име младожењино иде по селу и позива људе у сватове. Уза се он носи и буклију (чутуру) из које наздравља, а позвани га даривају и он те дарове носи собом, па кад се врати преда их у младожењин дом, а нешто и он добије. На овој слици приказан је позивар из села Медвеђе код Трстеника. У свадбеним обичајима поред осталог говори се и о уроку младенаца. Урок је заблуда старијих времена. Да не би дошло до урока ставља се, најчешће, на чело младожењиног коња, поред пешкира и кита цвећа, и једно огледалце. Слика је из североисточног дела Босне. На четвртој слици виде се две младе из околине Тузле како носе дуваке којима се прикрива лице. Дувак је такође остатак прошлости. По неким писцима њиме је млада сакривала своје лице како Турци не би видели да ли је девојка лепа или ружна, јер су лепу често на друму отимали од сватова.

Овде ћемо навести неке свадбене обичаје у бившем књажевачком округу у Србији како их описује наш стари и значајни писац Милан Ђ. Миличевић. Ти обичаји једним делом карактеристични су и за друге крајеве.

Огледи

„Младожењин отац позове своје сроднике и пријатеље, испече прасе, или јагње, а свекрва намеси толико хлебова да се може напунити једна врећа. Уз то иде и један аков вина, и један ракије, а свекрва умеси и један особити колач, на који се метне кита поднизана новцима и једну погачу.

Све се те ствари натоваре на волујска кола, па се онда иде девојачком дому, а успут гајдаш свира. Проводаџија иде путем напред. Пред свим тим иду и певају две девојке које се зову певице.

Дошавши кући девојачкој, први улази проводаџија, а за њим остали. И ту обично затеку више друштва. Поседају за совру, и почну јести и пити. Ту се домаћини договоре и погоде шта ће ко за свадбу купити и донети. Кад се то уреди, проводаџија скида оне ствари с кола и доноси, и то најпре погачу и чутуру вина. На погачу метне колач, на колач ону киту с новцима, и до ките јабуку. Колач, киту и јабуку отац младожењин преда матери девојачкој. Затим донесе бурад с пићем, па врећу с хлебом и печење. Кад с тим уђе у кућу, он рекне: „Благословите!" На то сви одговоре: „Бог да благослови"!

Ту вечерају, ноће и остају до сутра после подне. Тада пак млада укошка волове, и свекар, са својима, одлази кући. Сав овај обичај зове се огледи. На огледе не долази младожења.

ШОПСКА МЛАДА ИЗ СЕЛА ШИПКОВИЦЕ СА ПЛАНИНЕ ПЛАЧКОВИЦЕ.

Свадба

Свадба се почиње у петак увече. Војводе донесу барјаке младожењиној кући, па се враћају сваки својој кући. У суботу се скупе четири девојке, узму пуно сито цвећа и младожењину кошуљу, попну се на дрвљаник и ту вију венац и певају. Кад венац исплету слазе с дрвљаника, и једна метне сито на главу, па тако уђе у кућу. То бива још у зору, у суботу. А увече тога дана скупе се сватови и тек кад се добро смрачи полазе девојачкој кући. Тамо седе док не сване. Кад сване брат изведе девојку и преда је деверу. Девер јој да нову обућу, пустивши и какав новац у обућу.

После овога иду на венчање, па се опет враћају девојачкој кући. Ту ручају и седе до после подне. Ту млада дарује све свате. Што претече дарова, стрпа се у две вреће па њих натоваре на коња, кога мора јахати свекар. Млади доведу коња те га она узјаше, ставши најпре на једну столицу, коју потом сву исцепају секиром. Мати вођевине раздаје сватовима хлепчиће, који се зову колачи. Вођевина седећи на коњу окуси мало ракије, а што остане она излије преко себе натраг. Одатле крену и младинога коња до пола пута води њезин брат. Чим дођу до пола пута, младожења и момак отрче кући, узму крчаг с ракијом и изађу пред сватове. Ту пију, па онда иду даље кући. Свекрва их чека пред вратима на столици. Сватови певају. Нарочито нађени шаљив човек коме је дужност да шалом весели сватове, ухвати коња за улар и три пута обиђе млада свекрву. Кад то учини, даду млади накоњче, које она пољуби три пута, подигне увис и преда га. Сад јој даду сито у коме има мало пшенице и вуне. Она најпре просеје пшницу, после почешља вуну и тек тада слази с коња. Чим сиђе, здрави се са свекрвом, која је паше неком подвезицом од које један крај остане дужи, да за њега поведу младу унутра. Младожења стоји до прага у кући и размазавши на прсту меда, даје га млади да окуси. Свекрва сад поведе снаху три пута око ватре и после се већ седа за вечеру.

Сутрадан доносе гости част: погаче, хлеб, печење и друго.

Мали гости

Кад прође недеља дана, долази младин отац у госте, те се ту веселе, па онда одведу младу очиној кући где она остане недељу дана и после долази за њу свекар те је води.

Велики гости

Кад прође година дана, онда иду пријатељи један другом у госте и седе по три дана. Тек се то сматра као крај свадбе."

ОГЛЕДАЛЦЕ НА ЧЕЛУ МЛАДОЖЕЊИНОГ КОЊА

ПОЗИВАЊЕ НА СВАДБУ — СЕЛО МЕДВЕЂА КОД ТРСТЕНИКА.

ЖЕНЕ С ДУВАКОМ НА ГЛАВИ

(Снимци: Ст. Бојовића)

КАО »ДОБРА ВИЛА« ИЗ БАЈКЕ...

Збило се баш као у бајци — „добра вила" наградила је добро дело. На железничкој станици у Ослу, шофер Ајлерт Рогнерут био је сведок веома непријатне сцене: један његов колега жучно је одбијао да вози једну стару, пристојног изгледа жену која је имала прилично велик пртљаг. Коснут неучтивим понашањем свога друга, понудио је старици да је он одвезе до куће и чак јој је сав пртљаг унео у стан. Старица га је тада замолила да отсада долази по њу сваке недеље у одређено време. Ту скоро желела је да је одвезе у околину Осла до једне мале виле. Позвала га је да му покаже кућу. Шофер је са задовољством разгледао две собе, кујну и башту. А кад му је она рекла: „Ако вам се допада, кућа ће отсада бити ваша" — није веровао својим ушима. Сада више у то не сумња, јер се у његовим рукама налази тапија на имање које вреди 30.000 круна.

КАО ПРИЧА:

ПАС И ДЕТЕ

У селу Иере, крај велике ратне француске луке у Средоземном Мору — Тулона, одиграо се пре извесног времена један догађај који је необично узбудио не само тај крај већ и читаву француску јавност.

Када је звоно старе сеоске школе објавило свршетак поподневног рада неколико малишана — основаца наставило је са прекинутом игром „жмурке" у великој башти цвећара Албера Милеа. На челу групе био је мали домаћин Рејмонд, седмогодишњи Милеов синчић.

У дворишту крај куће цвећар је журно везивао у китице позно јесење цвеће да би га још исте вечери однео на тулонски аеродром одакле је ујутру требало да буде пренето у Париз, а затим даље у Лондон. На веселу грају малишана која је допирала из простране баште нико није обраћао пажњу, па тако нико није ни приметио када се граја стишала и са сутоном, који је већ био почео да се спушта, завладала потпуна тишина.

Али тишина није дуго трајала. Прекинуо ју је узнемирени лавеж домаћег пса Дикиа, везаног ланцем за његову штенару, на тераси испред куће, а одмах затим његово урлање и завијање.

Цвећар није имао времена да се бави много својим псом, старом „скитницом" дуге црнобеле длаке и дугих клемпавих ушију. Довикнуо му је само два-трипут, да се умири. Међутим, пас не само што се није стишао већ је још жешће стао да урличе и да се пропиње покушавајући да се отргне с ланца.

Ни грдња није помогла. Пас је просто био запенушио од урликања и лајања тако да га је Миле, да би га умирио, одвезао. На то је пас као стрела полетео у башту не престајући да урличе и да лаје. Миле је пошао да види шта се то догађа у башти, понevши собом батериску лампу пошто је мрак већ био пао.

Видећи свог господара пас му је потрчао у сусрет непрестано завијајући. Потрчао је и Миле за псом који га је у неколико скокова довео до старог баштенског бунара, прекривеног даскама и сламом. Укућани су престали да га употребљавају још давно, после несреће, када се у њему случајно удавио стари Миле, цвећарев отац...

Пас је скочио на размакнуте плесњиве даске и дахћући стао да цвили. Миле је пришао разгрнуо сламу и лампом осветлио бунар дубок око двадесетак метара. Одједном, пребледео је као смрт. Из црне воде на дну бунара вирила је једна детиња главица и мале руке које су, то се под снопом светлости батериске лампе јасно видело, грчевито стезале две металне полуге што су виривле из зидова бунара. Са ужасом је Миле утврдио да је то његов синчић Рејмонд који се весело играо „журке" у башти са својим друговима.

Отац, иако престрављен, довикнуо је синчићу да се још чврсто држи и да се не плаши док се он не врати. Запомажући, Миле је потрчао кроз башту док је верни Дики остао код бунара уз тужно завијање.

Случајно је у том тренутку наишао на свом веломотору један млади зидарски радник после посла на грађењу неке оближње куће. И он је потрчао за усплахиреним оцем. Одмах је прибрано затражио конопац, који је вешто и врло брзо привезао за једно стабло близу бунара. Затим, пошто је скинуо капут, смело прескочивши ниску зидану ограду бунара, почео је да се спушта у његову ледену дубину. Малишану је стално говорио да се ништа не плаши. Већ изнемоглим и цвокотавим гласићем мали је вапио за помоћ, јер му се руке коче и не може више да се држи.

У то се смели зидар већ био спустио до воде. А онда је једном руком дохватио малишана и поставио га на своје раме рекавши му да га држи око врата. После овога почео је да се пење, да се пуже уз конопац одупирајући се ногама о влажне бунарске зидове.

Требало је уложити наdчовечанске напоре да се извуче из уског бунарског гротла. Пуних двадесет минута трајало је пузање овог смелог младог човека који је поред свих напора налазио још речи да забави и охрабри малишана на свом рамену.

Узбуђени отац и мати, обоје у сузама, прихватили су спасиоца и свог малишана, док је Дики цвиљење заменио радосним кевтањем. Свог малог и до костију мокрог и промрзлог малог господара, чије је вапаје из бунара само он чуо, лизао је топлим језиком, да би га угрејао.

Сутрадан слегло се читаво село у дом Милеових. Дечак је, пуким случајем остао неповређен при страшном паду. По подне су пристигли и новинари из Тулона, Марсеља и Нице, а сутрадан авионом чак из Париза. Малишан се, играјући „жмурке" несрећно оклизнуо и пао у бунар. Његови другови, мислећи да је отишао кући због сумрака и сами су се разишли.

WALT DISNEY УСПАВАНА ЛЕПОТИЦА

ОРАО—РАТНИК

За време грађанског рата између Севера и Југа Америке један орао назван „Стари Ејб" постао је чувени херој. Заједно са војницима провео је три године. А када се вратио из рата триумфално га је поздравила цела нација. Масе света су се сакупљале по улицама да га бар виде. Новине су пуниле ступце његовим подвизима. А песници су чак и песме певали у његову част.

Које су стварне чињенице о „Старом Ејбу"?

Узет је из једног гнезда поред река Чипава, у држави Висконсин. Припитомљен је за неколико недеља. Када је избио грађански рат продат је осмом пешадиском пуку из Висконсина. Убрзо су га сви заволели и из милоште назвали „Стари Ејб" по имену председника Линколна.

Једном, када је пук улазио кроз капију неког логора, орао је залепршао својим великим крилима и од замаха се развила звездана застава на копљу. Тај случај изазвао је велико узбуђење међу присутнима.

Направљен је нарочити штит у облику америчког националног грба са пречагом на врху да би стајао „Стари Ејб". На њему је у току три године орао прошао кроз готово све битке у којима је учествовао осми пешадиски пук из Висконсина, назван по њему Орлов пук.

Стари Ејб је учествовао у седамнаест битака и у двема био чак лакше рањен непријатељским мецима. Када би гранате фијукале и дим барута био најгушћи орао би ширио своја велика крила и кричао. Његов глас је бодрио војнике и они су са удвострученом храброшћу кретали напред.

Јужњачки генерал Прајс је једном приликом узвикнуо: „Више бих волео да заробим Старог Ејба него читав пук северњака".

Када се 1864 Орлов пук вратио у град Медисон, Ејб је био већ прослављени херој. На јавном скупу, који је том приликом одржан, орао је предат на чување држави Висконсин. Добио је засебну собу у Капитолу. Живео је још седамнаест година.

Стари Ејб је доживео још један триумф. Када је изложен на великом сајму у Филаделфији 1876 године око њега се данима окупљала гомила света и дивила његовој достојанственој и озбиљној појави.

Када је 1881 угинуо, његово тело је препарирано и смештено међу остале ратне трофеје у Капитолу државе Висконсин. Нажалост, 1904 године зграда је изгорела а са њом и остаци Старог Ејба.

Гретина рента

Праву сензацију изазвала је у Холивуду вест објављена у једном тамошњем листу да Грета Гарбо, прослављена филмска уметница живи сада од ренте. Издаје „свега" 290 станова а покуповала их је током своје филмске каријере.

Грдна штета

Француска влада је објавила да су разни илегални трговци и фабриканти вештачких и кријумчарских алкохолних пића нанели штете Француској само у прошлој години у износу од 100 милијарди франака.

Човек у ваздуху

Сваког дана пре шест часова по подне на терасе париског аеродрома Бурже окупља се по неколико стотина посматрача. Њихове радознале очи упрте су у блештави правоугаоник на земљи који стварају рефлектори овог узлетишта. На средини необичног, светлог тепиха, почива огромна „цигара", украшена крилима у виду стрела и једним „пером" позади, које помало личи на двоспратну зграду. За неколико минута, кад кроз двоја врата прогута цео дневни оброк од 120 путника и нешто ствари, машина ће кренути најдужом пистом у Француској. Праћен једноличним звиждањем реактивних мотора, авион ће, пошто узме залет до ивице стазе дуге 3 километра, да узнесе својих 115.000 килограма у небо и да ишчезне у правцу Сједињених Држава. У 21,15 по локалном времену, после лета од 445 минута овај ваздушни џин ће да се спусти на аеродром у Њујорку.

Први лет

Ради сигурности и удобности путовања апаратом Беинг 707-120, путници морају да обезбеде себи место пуних петнаест дана унапред. Ваздушни саобраћај на овој релацији све више узима маха над бродским и по свему изгледа да ће га убрзо бацити потпуно у засенак.

Кад је 12 маја 1930 полетео први путнички авион на линији Француска—Америка, чија је средња брзина износила свега 160 километара на сат, нико није могао да претпостави овакав развитак авијације. Данас између Европе и Америке авиони превозе путнике брзином од 950 км на час. Млазњаци су веома скратили отстојања на земљиној кугли, и већ постоје пилоти који су прешли Атлантик по више стотина пута а да притом нису доживели ни један једини незгодан лет.

Колико је летење узело маха видеће се по једном податку који је карактеристичан за земље западне Европе. У Међународном друштву за ваздушни саобраћај налази се 85 појединачних националних ваздухопловних предузећа. У 1957 години, 3.500 њихових великих транспортних авиона прешло је 2 милијарде километара повезујући 3.000 вароши. Исте године они су превезли 65 милиона путника и 830 милиона тона робе. За једанаест протеклих година ваздушни саобраћај се упетостручио, а 1957 први пут је авионима превезено преко Атлантика исто толико путника колико и бродовима. У ваздушном саобраћају изнад океана осећа се, у извесном смислу, закрченост као и на улицама великих градова. Ваздухом све више светле нови модели са новим националним ознакама, јер ослобођени колонијални и полуколонијални народи не желе да велика предузећа њихових дојучерашњих господара и даље збирају приходе са њихова тла. Египат, Ирак, Либан, Јордан, сви имају своја предузећа. Блиски и Средњи Исток напуштају своје древне камиле и изнад песковитих пустиња ваздух парају авионска крила.

Ослобођење од страха

Док се на Истоку развијају национална ваздухопловства, на Западу, конкуренција постаје све немилосрднија. Нека нам за то послужи као пример само један човек, Хуан Тери Трип, претседник Свеамеричке ваздухопловне компаније.

У његовој земљи, како је рекао један француски писац, на сваком квадратном километру се налази понеки краљ незнамчега. Тери Трип је такође пожелео да понесе круну. Пошто се налазио на челу великих предузећа као што су Валдорф Асторија, Крајслер, Метрополитен лајф и највеће хотелијерске мреже у Јужној Америци, одлучио је да избрише све ваздухопловне линије северног Атлантика и да наместо њих успостави само једну, своју линију. Да би то постигао, прво је откупио акције и на тај начин уништио самосталност предузећа као што су „Панагра", „Евровијас национале де Колумбија", „Ла компанија мексикана", „Ваздухопловство Бразилије" и мноштво малих друштава. Затим се дуго носио са другим америчким трустом по величини, ТВА, али је на крају са својим непријатељем закључио споразум. ТВА је задржао монопол над америчким континентом, и обавезао се да неће конкурисати њему изнад Атлантског Океана. Одмах после тога овај амерички краљ авијације наручио је 18 великих млазних авиона и потписао чек на 126 милијарди франака за осигурање путника у току целе године унапред, од октобра 1958 до октобра 1959.

Али, оставимо настрану трговачки момент. Чињеница је да се човек ослободио страха и све чешће и радије улази у млазни путнички авион. Велики транспортери сада примају по 180 особа, а даљим развитком технике и саобраћаја апарати ће постати праве грдосије. Упоредо са величином повећава се и брзина. Један конструктор фабрике „Локид" завршио је, кажу, пројект путничког авиона који ће прелазити 5.000 км. на час и пловиће на висини од 120 километара.

Пас негује срндаћа

Пре неколико дана код места Алпнах-Дорф у Швајцарској један млади срндаћ налетео је на сеоском путу на једног бициклисту. Престрављена овим сусретом и сударом животиња се свом снагом бацила у бодљикаву ограду крај пута и тешко се повредила. Остала је да лежи све док није наишао један сељак из тог местašца. А он је на леђима пренео рањеног срндаћа до своје фарме. Сместио га је у шталу где се одмах нашао и његов веран пас, велики „овчар", који је радо преузео улогу неговатеља. Облизавши му прво ране, он га је својим крзном стао да греје.

Рањена животиња се убрзо опоравила. Али и када је могла већ да стане на ноге, њен друг у невољи је није напуштао. Био је везан с њом великим пријатељством тако да су постали нераздвојни. Срндаћ се потпуно припитомио и не показује нимало жеље да напусти фарму и свог пријатеља.

Олакшање домаћицама

Прање судова је свакодевна тегоба за домаћице. Брисање судова такође није пријатна ствар. Међутим, како се сазнаје, совјетске жене више неће брисати судове. Пре извесног времена у совјетским фабрикама почела је израда тањира, чаша и другог прибора који су обложени једном пластичном масом произведеном на основу органских једињења сицилијума, а она има то својство да не задржава воду. Судови направљени од овог материјала остаће после прања као обрисани.

Неће бити малих људи

Калифорниски лекар доктор Ли направио је следећи експеримент: из тела неког свог тек преминулог пацијента извадио је хормоне и убризгао их некој једанаестогодишњој девојчици која је била висока једва 110 сантиметара. После овога девојчица је за шест месеци израсла седам сантиметара. Доктор Ли је наставио са овим експериментима. Све више долази до закључка да није неосновано мишљење да убудуће неће бити више ниских људи. Уз помоћ медицине људи ће овај недостатак, изгледа, моћи да уклоне.

Рониоци

Ова два рониоца из екипе научника који истражују поларну област, спремни су да се спусте у морске дубине испод дебеле коре леда да би тамо вршили испитивања. Пре спуштања у ледене дубине они пробају апарате за дисање под водом.

ХВАТАЊЕ НОСОРОГА

Међу многобројне авантуре ловца Лац Хека убраја се и ова са хватањем носорога.

Увече је киша падала и отисци су били врло јасни на влажној земљи. Ујутру, недалеко од шатора, виделi су се сасвим свежи трагови носорога — мајке и њеног малог. Одлучисмо да их следимо. Са нама су били урођеници, врло вешти да нас доведу до циља. Читаве часове смо прелазили преко степа, кроз шибљаке, по песковитим и шљунковитим пределима.

Успут видесмо једну велику зебру а затим три ноја. Хорда антилопа побеже пред нама. А трагови огромних шапа носорога указивали су да су се они заустављали крај барица које су се направиле од киша. У дубоком блату јасно су се разликовали обриси њихових глава, бокова и шапа. Пођосмо даље, али смо били стално на опрези.

С пушком у руци, приближих се пузећи бодљикавом шибљу. Честар је био празан. Повијен, приближавао сам се кроз трње. Мој пријатељ иза мене. Видео сам сасвим јасно један потпуно свеж траг. У истом тренутку, одјекну готово покрај мене продорни крик носорога. То ме протресе до пета. Зауставих се као укопан. Бесни носорог је могао да јурне на мене. Пуцњу, који се опали брзо, увек недостаје прецизност! Ово би могао бити наш последњи лов. И, изненада, сасвим пред собом угледах кожу дебелокожца прекривену иловачом.

Животиња се нагло окрете. Можда је ветар дунуо и гранчица крцнула. Нађосмо се очи у очи. Она се устреми на мене. За њу нису постојале препреке. Као торнадо, ломила је све на путу, јурећи слепо кроз шибље и младо дрвеће које је прштало на све стране. Нисам могао да побегнем. Куд год се окренем бодљикаво шибље је претило својим врховима. Урођеници који су ме пратили побацаше све ствари на земљу, и са фотографским апаратом почеше да се пужу уз дрво.

Нисам ништа ни видео ни мислио. Нанишаних и повукох. На три метра од мене, животиња се сруши као покошена.

Млади се налазио још негде у близини. Распознавали су се и његови свежи трагови.

Ноћ се брзо спуштала. Подигли смо мали шатор. Падала је ледена киша. Читавих петнаест часова је просто пљуштала. Тресли смо се од хладноће. У овим страшним пределима наизменично влада паклена врућина која исушује грло и велика хладноћа праћена бујицом воде. Никада ми зими није било тако хладно у Европи, као те ноћи у тропским пределима. И урођеници, стиснути једни уз друге, цвокотали су све до зоре. Када је дан освануо, утврдисмо да је киша збрисала трагове малог носорога.

Надали смо се да ће се он вратити на место где му је мајка била убијена. Претраживали смо околину. Али узалуд. Потпуно изморени и изгладнели, губили смо већ храброст. Имао сам муке да покренем моје сапутнике. Да бих их развеселио извукох једну одрану антилопу. Упаливши малу ватру и добро расположење се поврати. Али то не промени ништа. Када је све било поједено вратисмо се у шатор. Тако се и друга ноћ спусти.

Нисам спавао. Чух како лав урликну у степи. Можда је мали дебелокожац пао у његове канџе!

Чим је сунце грануло, кренух праћен најбољим ловцима да тражимо трагове.

Али ни до вечери ништа. Урођеници преко једног свог претставника изјавише да нису могли нигде да га пронађу и да су сви мртви од умора. Одбијају да продуже са истраживањем. Међутим, ја нисам одустајао. Ујутру сам ипак успео да убедим неколико најспособнијих да ме прате.

После целог сата један од мојих људи стиже трчећи:

— Господару! Носорог је тамо! Свежи трагови покрај реке! Пио је воде ове ноћи!

Одмах се вратих у шатор. Прикуписмо оружје, пушке, камере, сав материјал и ускоро кренусмо нас шездесеторо. Нађох мог извештача како ме чека у једној удолици.

Док су се други смештали на узвишењу видех оно што смо тражили пуна три дана: малог носорога! Опрезно опасасмо један део шибљака мрежама. Животиња се подиже сасвим мирно и пође. Али као да примети наше скамењене силуете. За тренутак се заустави да би нас осмотрила. Затим направи полуокрет и нестаде у честару. Пожурих на другу страну. У истом тренутку кад стигох и животиња се појави. Очигледно је била бесна. Урођеници се дадоше у бег колико их ноге носе. У последњем тренутку скочих устрану и бацих се на животињу.

Свом снагом почех јој стезати врат рукама. Ударала ме је главом где стигне да сам морао да се повијам. А онда појури кроз шибље које ми је дерало кожу, јер сам ја лежао на њеним леђима. Бацан на све стране, нисам ипак престајао да се борим. Мали, осећајући да не може да ме се ослободи, поче њакати. То је позив који сви носорози у околини могу да чују. Ако неки дојури шта ће бити са мном? Нисам више могао да издржим. Руке као да су ми биле залепљене око његовог врата. Изгледали смо као једно огромно клупче у облаку прашине. Био сам потпуно изгубио равнотежу и готово сам висио испод „дивљачи". Губио сам снагу. Моји помоћници са ужадима у рукама стајали су као да гледају утакмицу. Тек кад сам почео да јаучем одлучише да га ухвате.

Све док га нисмо чврсто привезали није се смирио. Били смо толико исцрпљени да смо се срушили на земљу да бисмо повратили дах. Чим би му се неко од људи примакао, устремио би се на њега. А требало га је одвести до шатора. Смислих лукавство. Наредих једном урођенику да зачикава малог како би га овај јурио. Други су га, наравно, држали привезаног конопцем. После сат и по стигосмо, мокри од зноја али и врло горди.

Једног јутра кад смо се на повратку кући налазили у једном лепом плодном крају изненада добисмо посету — једног огромног носорога. Малога је можда пратио овај див, који као да је пао с неба. Сви се уплашисмо, али моје искуство ме је храбрило. С напуњеном пушком пођох у сусрет овом нежељеном госту и почех да вичем из свег гласа. Он потскочи, заустави се мало а затим се нагло окрете и побеже у галопу подижући за собом облак прашине. Умирени, људи почеше заједно са мном да се смеју.

Најзад, стигосмо караван у подножју планине л'Аитјо високе 2.000 метара. Успињање је ишло не може бити боље. Мислило смо да је с најтежим завршено. Али, преварили смо се. Наш носорог није хтео више да се спусти у низину. Доброћудно се испружио на врху и одбио да направи и један корак. С великим мукама смо га теглили до једне мале долине, где разапесмо шатор.

Одатле смо га могли транспортовати аутомобилом. Доведоше нам Шевролет. Али, наш заробљеник нас постави пред последњи проблем — чим осети да више није на тлу поче да се бацака на све стране. Прекрисмо онда гранчицама све, тако да он не запажа да је напустио чврсту земљу. Затворисмо врата. Био је „спакован". Одахнусмо сви од олакшања.

Од овог тренутка све је ишло врло брзо. У добром стању и расположењу стигосмо у степу Масе, између Килиманџара и Меруа.

И ЛАСОМ...

Алигатор није лепа животиња, али је зато његова кожа скупоцена, а нарочито када добија овај дивни сјај услед сунчања. Због тога га људи и лове; често јаким мрежама или ласом, као што се види на слици.

Алигатор припада роду крокодила. То име добио је по шпанској речи el lagarto, што значи гуштер. Народско име му је кајман. Америчка врста израсте у дужину до 4,5 метра. Губица му је продужена као у штуке. Живи у рекама, језерима и мочварама југоисточног дела САД. Када је на копну креће се лагано. Дугачки реп вуче по земљи. У води је бржи и смелији. Иако се обично храни рибом, алигатор је опасан за веће копнене животиње које дођу на обалу реке да се напију или да препливају реку: овце, козе, јелене и коње. Напашће и човека.

Женка прави гнездо од биља, где снесе око 30 јаја. Јаја су дуга око 7,5 сантиметара. Младунац излежен из јаја дуг је 20 сантиметара. Ова врста алигатора највише се гаји у зоолошким вртовима и разноси по Европи. Поред америчког постоји и кинески алигатор који живи у доњем току реке Јангцекјанга. Он није велик као амерички и дуг је свега 2,5 метра.

Упоредо са сином и унуком

Међу учесницима последњег такмичења у пешачењу, одржаног у Швајцарској, налазио се и један још веома крепак 81-огодишњак, становник источне Швајцарске. Значку је освојио заједно са својим сином и унуком, у маршу који је водио четири пута око језера Гибсен.

Река испод Тихог Океана

Научници са Крипс института открили су на дубини од 300 метара испод површине Тихог Океана реку дугу 7.000 километара и широку 400 километара. Ова струја има брзину од три чвора на час и иде од Индонезије до Галапагоса пролазећи поред острва Маркиза.

За обележеном пчелом

Када аустралиски урођеници трагају по шуми за медом, они прво ухвате једну пчелу и закаче за њу мало перо. Тако обележену пчелу прате у њеном лету и она их доведе тачно до кошнице и саћа.

ВИТАМИН СРЕЋЕ

Познати антрополог светског гласа др Гуизинд, професор и један од најистакнутијих шведских научника, објавио је пре неколико дана свој необично занимљив рад заснован на дуго година лично спровођеној анкети међу урођеницима са Нове Гвинеје.

Поред разних занимљивости о њиховом животу, обичајима, њиховим играма, вери и сличном, овај светски научник написао је да су становници ове вреле земље „најсрећнији народ на читавој кугли земљиној" и то — захваљујући искључиво исхрани.

Наиме, Новогвинејци се хране разним врстама буба што се код њих сматра специјалном посластицом. Брижљивим испитивањем др Гуизинд је установио да само нека врста тих буба садржи један витамин који потстиче ведро расположење, чак неку врсту раздраганости. „Тај витамин — вели др Гуизинд, — чини да ови људи све око себе виде ружичасто. Уопште не знају за тугу и патње, а осећање неке забринутости или нерасположења је овом чудном свету потпуно туђе. То је — једини кутак на земљи где је меланхолија непозната".

Занимљиво је да су и неки Европљани, чланови његове научне експедиције на себи испробали средство које тако волшебно мења расположење и чини живот пријатним. И дошли су до истоветних закључака. Потребно је било само „зажмурети" и прогутати потребну порцију ларви, за Европејца веома непријатног укуса и задаха, па се пренети у „царство среће".

Доктор Гуизинд је обећао да ће у својој наредној студији објавити детаљно сва својства тог необичног витамина који још нема ни свог назива, као и његову структуру, а посебно, његову трајност, могућност његовог вађења из ових буба и конзервирања, односно прераде а да усто својства не буду промењена.

Овај научни рад др Гуизинда изазвао је веома велико интересовање нарочито у научним круговима, јер се — како пишу стручни часописи — отварају сада нови видици у погледу лечења тешких видова меланхолије.

»Осмо чудо света«

Лав Тарцан, који живи у зоолошком врту у Напуљу је вегетаријанац. Једе стално само поврће и шпагете. „Тарцан је осмо чудо света" — хвали се њиме директор овог зоолошког врта.

КАДА СЕ ОСВЕТЛИ

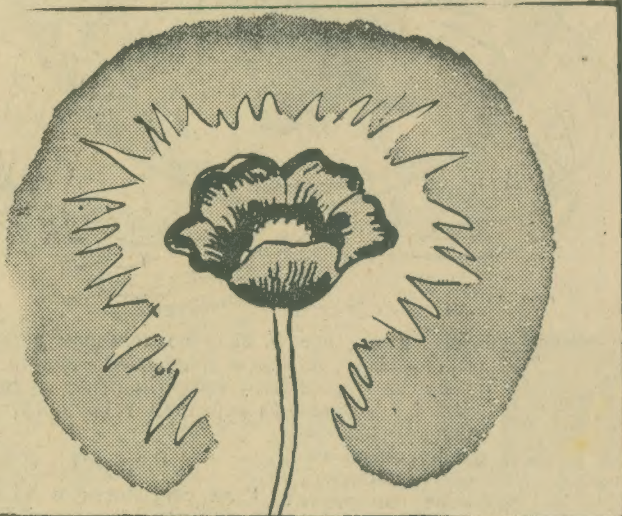

Када се булка осветли плавом светлошћу изгледаће као да је постала сасвим црна. Цвет сасвим апсорбује боју.

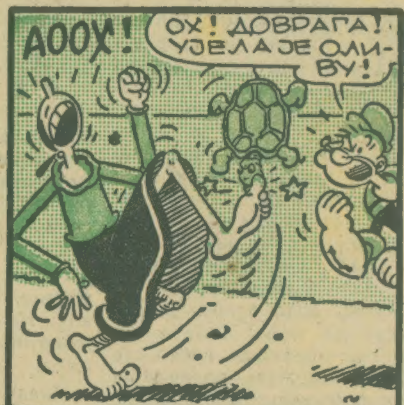

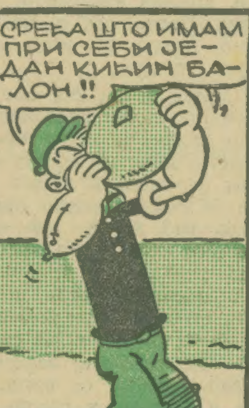

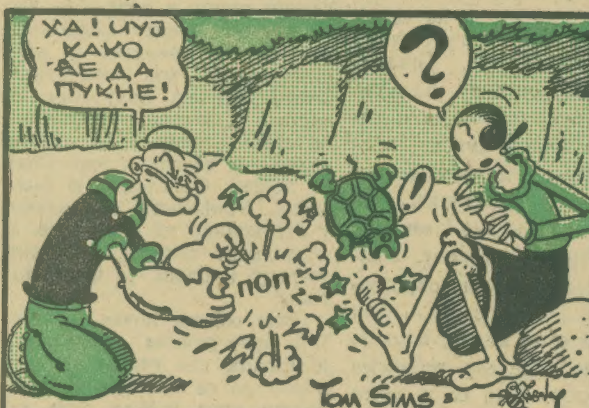

Учимо шах

LIII

Да од једног пешака, који може да исплива до осмог реда и да се претвори у даму, често зависи исход партије, то зна сваки почетник. Али, није лако изгурати пешака до осмог реда. То треба учити од шаховских мајстора.

У другом колу шаховског меча Југославија—СССР, који је одигран 1957, Светозар Глигорић је победио руског велемајстора Тиграна Петросјана, једног од највећих и најпознатијих светских шахиста. А сам крај борбе између Глигорића и Петросјана зависио је — од једног пешака.

Кад је Петросјан, као црни, повукао педесет и шести потез, на плочи је настала оваква ситуација:

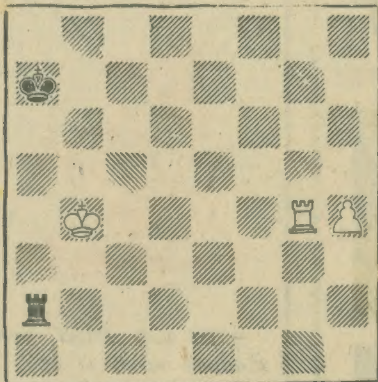

Посматрајте сада како се Глигорић бори да свог пешака изведе на осми ред, а Петросјан — да га однесе: 1. Кб4—ц5, Та2—х2 2. Тг4—б4, Ка7—а6, 3. Кц5—ц6, Тх2—ц2+ 4. Кц6—д6, Тц2—ц1 5. Кд6—е6, Тц1—ц5 6. Ке6—ф6, Ка6—а5 7. Тб4—ф4, Ка5—б6 8. Кф6—г6, Тц5—ц1 9. х4—х5, Тц1—г1+ 10. Кг6—ф7, Кб6—ц7 11. Тф4—ф6, Кц7—д7 12. х5—х6, Тг1—х1 13. Кф7—г7, Кд7—е7 14. Тф6—г6, Тх1—ф1 15. х6—х7, Тф1—ф7+ 16. Кг7—х6. Петросјан се предаје.

АТОМСКА ЕНЕРГИЈА У ГРАЂЕВИНАРСТВУ

На недавном састанку атомских стручњака разматрана је могућност да се и у грађевинарству примени атомска енергија.

У СССР се испитује евентуална употреба атомских експлозија за скретања токова река Об. и Јенисеј у Каспијско Језеро и Аралско Море. Постоје изгледи да се на овај начин изгради будућа пруга између Индије и СССР која би пролазила кроз масив Памира.

У САД намеравају да атомске експлозије искористе за изградњу велике морске луке на Аљасци. За то би биле потребне четири експлозије. Једном, подземном, формирала би се лука, док би друге три послужиле за изградњу канала у којима би се вршило пристајање бродова.

Применом подземних атомских експлозија не само да би се убрзало извођење грандиозних земљаних радова, већ би они били и много јевтинији него када би се изводили на садашњи начин: стајали би свега једну десетину.

ПОЛУПРОВОДНИЦИ ОД ТЕЛУРА

Полупроводници налазе на све ширу примену. Већ сада се употребљавају у индустрији радиоапарата а ускоро ће се појавити први фрижидери са транзисторима. У Америци се производе полупроводници од телура, метала светлосиве боје. У комбинацији са бизмутом, антимоном, арсеном, бакром, магнезијумом и кадмијумом он се показао као одличан проводник. Вероватно да ће овакав телур наћи засад највећу примену у изградњи фрижидера, јер је његова особина, у комбинацији са бизмутом, да хлади околину када се кроз њега пусти електрична енергија. То ће унети и велике промене у производњи фрижидера који се сада граде на принципу компресионог притиска.

ГРАДИ СЕ ИНТЕРКОНТИНЕНТАЛНИ БРОД

Циновска ракета која ће бити у стању да лансира интерконтинентални брод којим ће управљати човек гради се у САД. У року од четири до шест година она ће бити изграђена а стајаће око 200 милиона долара.

НАПОЉЕ С БАХОМ

Повицима „Напоље с Бахом" прекинули су ученици Шапел Хила у Каролини извођење „Божићног ораторијума" од Баха. Овим они нису хтели да изразе неко непријатељство према великом музичару, већ су само сматрали да је требало да буде изведена Бетовенова музика, јер је тога дана била годишњица његовог рођења.

ВОДОВОД ОД ПЛАСТИЧНЕ МАСЕ

У шведском граду Менстерауcу једна текстилна фабрика поставила је најдужи водовод — од 1500 метара, са цевима од пластичне масе. Пречник цеви је један метар а њена дебљина пет милиметара. За нараду ових водоводних цеви коришћено је стаклено влакно ојачано полиестером.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

УЛТРАЗВУК ПЕРЕ БОЉЕ ОД ВОДЕ

На изложби Исхрана и домаћинство која је одржавана у САД 1958 године, у одељку „Кухиња 2000 године" приказана је једна направа за прање судова ултразвуком. Једина сметња да се она производи за широку потрошњу

састоји се у томе што веома много троши струју, па је зато прање врло скупо. Међутим, велике болнице и хотели би ипак могли да се користе овим изумом, јер располажу већим материјалним средствима, а посао се обавља знатно брже но кад се инструменти и посуђе искувавају.

ИСПРОБАВА СЕ НУКЛЕАРНИ МОТОР ЗА АВИОНЕ

Пробе са млазним авионским мотором који користи нуклеарну енергију вршене су у САД. Показало се да је грађење авиона са нуклеарним погоном сасвим могућно. Нуклеарни реактор загрева ваздух који окреће машинерију турбине. Ваздух се тада избацује кроз цев млазног мотора и даје погонску снагу.

НАЈЛОН ЧЕТКА И ЋЕЛАВОСТ

Пре краћег времена енглески медицински часопис „Ланцит" донео је чланак познатог лондонског дерматолога у коме се говори о једном од многобројних узрока ћелавости. Овом приликом било је речи о четкама за косу које имају најлонске нити са четвртасто сеченим врховима. Лекар је утврдио да овакав тип четке релативно брзо уништава длаку на глави, а чим се уместо ње почне да употребљава обична, са животињском длаком, власи поново расту. Лекар извлачи резервисани закључак да, како изгледа, четка са врховима који нису четвртасто већ шиљасто сечени ипак не изазива ћелавост. На крају чланка он саветује женама, ако желите да сачувате косу, немојте над њом да вршите никакво насиље, ни механичким ни хемиским путем.

НЕПОДЕРИВЕ ЧАРАПЕ

После двогодишњег испитивања, једно енглеско предузеће из Северне Ирске постигло је повољне резултате у погледу нове врсте ткања чарапа од најлона. Оне су мало гушће од досадашњих, али то се примећује једино додиром. Приликом јавног прика-

зивања у Лондону, вршене су и многобројне пробе — чарапе су пресавијане на разне начине, истезане, чак су закачиване ружичним трњем и излагане варницама — па ипак су остале нетакнуте. Како изгледа, чарапе су заиста неподериве.

НАЈНИЖА ТЕМПЕРАТУРА — 92 СТЕПЕНА

Дуго времена се сматрало да је најнижа температура на Земљи она која је забележена у Верхојанску, у Сибиру. Међутим, совјетски научници су касније забележили минус 86,7 степени Целзијусових у својој антарктичкој станици Совјетскаја. Али, пре кратког времена једна америчка екипа у области Антарктика регистровала је још нижу температуру: минус 92,7 степени и то на 20 километара од Јужног пола.

ПРИТИСАК ОД 5 МИЛИОНА АТМОСФЕРА

Совјетским научницима је пошло за руком да постигну притисак од 5 милиона атмосфера, што далеко превазилази досадашња достигнућа. „Рекорд" је досад дуже времена припадао америчким научницима који су остварили притисак од 500.000 атмосфера.

Важност успеха састоји се нарочито у томе што ћемо се више приближити законима који утичу на разне појаве у дубини земљине лопте, где је притисак веома велик. Затим, на тај начин ћемо пре доћи до сазнања о структури самог земљиног језгра.

ЕЛЕКТРОНСКА ПАЛИЦА ЗА МИЛИЦИОНЕРЕ

Једно енглеско предузеће израдило је већу количину електронских палица за ноћне уличне стражаре. Палица је, истина, довољно јака да онесвести сваког провалника, али њена одлика је у нечем другом. У унутрашњости се налази сасвим мала отпремна радиостаница која се ставља у

погон искључиво ударом, и одмах аутоматски долази у везу са телефонским бројем 999, на који се у Лондону тражи полициска помоћ. Тако, ако би ноћни стражар настрадао у сукобу са каквим провалником, полиција би за релативно кратко време стигла на место несреће.

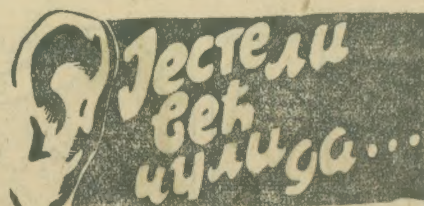

... у Кореји прање рубља посао је мушкараца.

... узвик „браво" потиче од грчке речи „барбарос" којом су они називали све странце. Касније се то име најчешће употребљавало за словенска и германска племена, чије су највеће одлике биле храброст и верност својој земљи. По том значењу речи „барбарос" постало је „браво", израз похвале за храбро дело.

... птичја пера за писање почела су се употребљавати тек

око 600 године наше ере.

... идуће јесени једна експедиција састављена искључиво од жена покушаће да се попне на Чо Оју, један од химилајских врхова. Експедицију ће сачињавати 11 жена разне народности и међу њима ће се налазити и ћерка Тенсинга, једног од освајача Евереста.

... највишим људима на свету сматрају се Патагонци, Шкотланђани и Динарци.

... алатку коју ми називамо „француским кључем" Французи зову „енглески

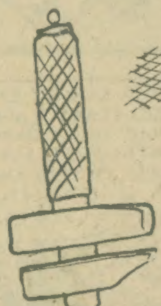

кључ" а Енглези „мајмунска клешта".

... наша најлакша и најмања птица је краљић, а најтежа дропља. Краљић је тежак 4 до 5 грама, док стара дропља може да буде тешка преко 16 килограма.

... у Сахари у току године падне око 10 сантиметара атмосферског талога.

... Име реке Аризоне на језику Актека значи, сребрносна.

... најфиније сликарске четкице праве се од бркова пацова.

... поред вина и медовине у средњевековној Србији пило се и пиво.

Водоравно: 1) поток за млевење жита; 5) смучарски термин; 7) уметничка звезда; 8) часовник; 10) место у Срему; 12) показна заменица; 13) страно мушко име; 15) узвик; 17) град у Чилеу; 19) лука на Јадрану; 21) свети бик код старих Египћана; 22) град у Енглеској; 24) врста птице; 25) река у Африци; 27) град у Египту; 29) свеза; 30) језеро у Африци; 32) део коњске опреме; 34) производ пчела; 36) течност која се цеди из воћа; 38) лепра; 39) град у Пенџабу; 41) отока језера Ладоге;

Усправно: 1) наша река; 2) град у Грчкој; 3) француска лична заменица; 4) орган чула мириса; 5) трошифрен број; 6) шаховски термин; 7) врста хемиског једињења; 9) вал; 11) беспослица; 14) јапанско острво; 16) град на Криму; 18) средство против маларије; 20) летовалиште на Јадрану; 23) ћуд; 24) накит; 26) шпански књижевник (Крваве свадбе); 28) планина на југословенско-бугарској граници; 31) рогозина; 33) музички термин; 35) грубо сукно; 37) град у Француској; 40) узвик.

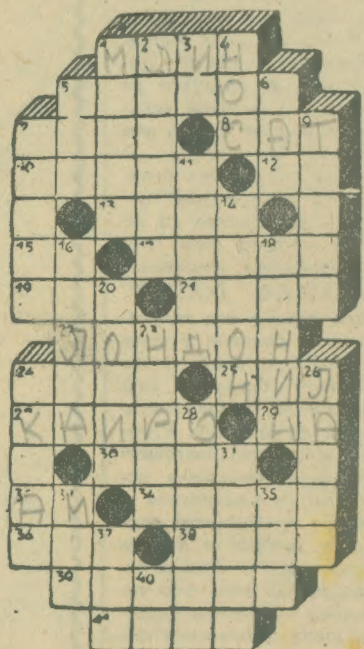

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) било; 5) Бикини; 7) козак; 8) ва; 10) укор; 11) кер; 12) Бон; 13) „Нора"; 14) ар; 15) Новак; 16) Ивовик; 18) Аман; 19) угарак; 21) анода; 22) ос; 24) пони; 25) Ири; 26) иси; 27) Ашил; 28) са; 29) Елида; 30) новела; 32) репа.

Усправно: 1) бизон; 2) Икар; 3) лик; 4) он; 5) бокори; 6) иверак; 7) Куба; 9) арак; 11) ковина; 13) Новара; 15) номади; 17) вагони; 19) уносан; 20) корида; 21) Апис; 23) сила; 25) идила; 27) Алеп; 29) Еве; 31) ор.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

КОРПИЦА ЦВЕЋА

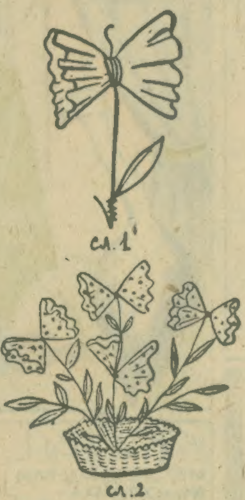

Са мало труда можете направити корпицу са шареним цвећем. Ево како:

Узмите преко средине неко шарено четвртасто парче тканине и обавите га на томе месту бакарном жицом обложеном зеленом хартијом (сл. 1). На том стаблу причврстите зеленим концем листове изрезане од зелене хартије. Овако готове гране посадите у мале саксије или корпице посуте одозго маховином.

МОЋ ДУВАЊА

Направите од пакпапира цев дугачку око 40 а широку 5 см. Спљоштите затим цев и један њен крај залепите. Сада ставите цев на сто, а на њу једну велику књигу. Можда ће вам изгледати невероватно да ћете дувајући у цев оборити књигу. Покушајте па ћете видети

КУТИЈА

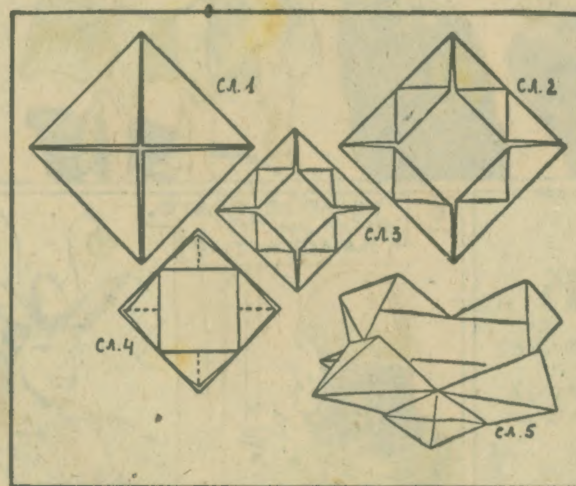

Узмите хартију квадратног облика и савите углове тако да додирну центар, као на слици 1, затим те углове посувратите упоље као на слици 2. Окрените другу страну и поновите то исто (сл. 3) Окрените сад опет другу страну и пресавите тако да вам врхови из центра буду у угловима квадрата (слика 4).

Онда оне пресавијене троуглове одоздо мало исправите — они ће служити као ноге вашој кутији; прстом подигните савијене углове одоздо и добићете кутију у коју можете ставити ваше дугмиће или сличне ситне ствари којима се играте. Како изгледа готова кутија видите на слици 5.

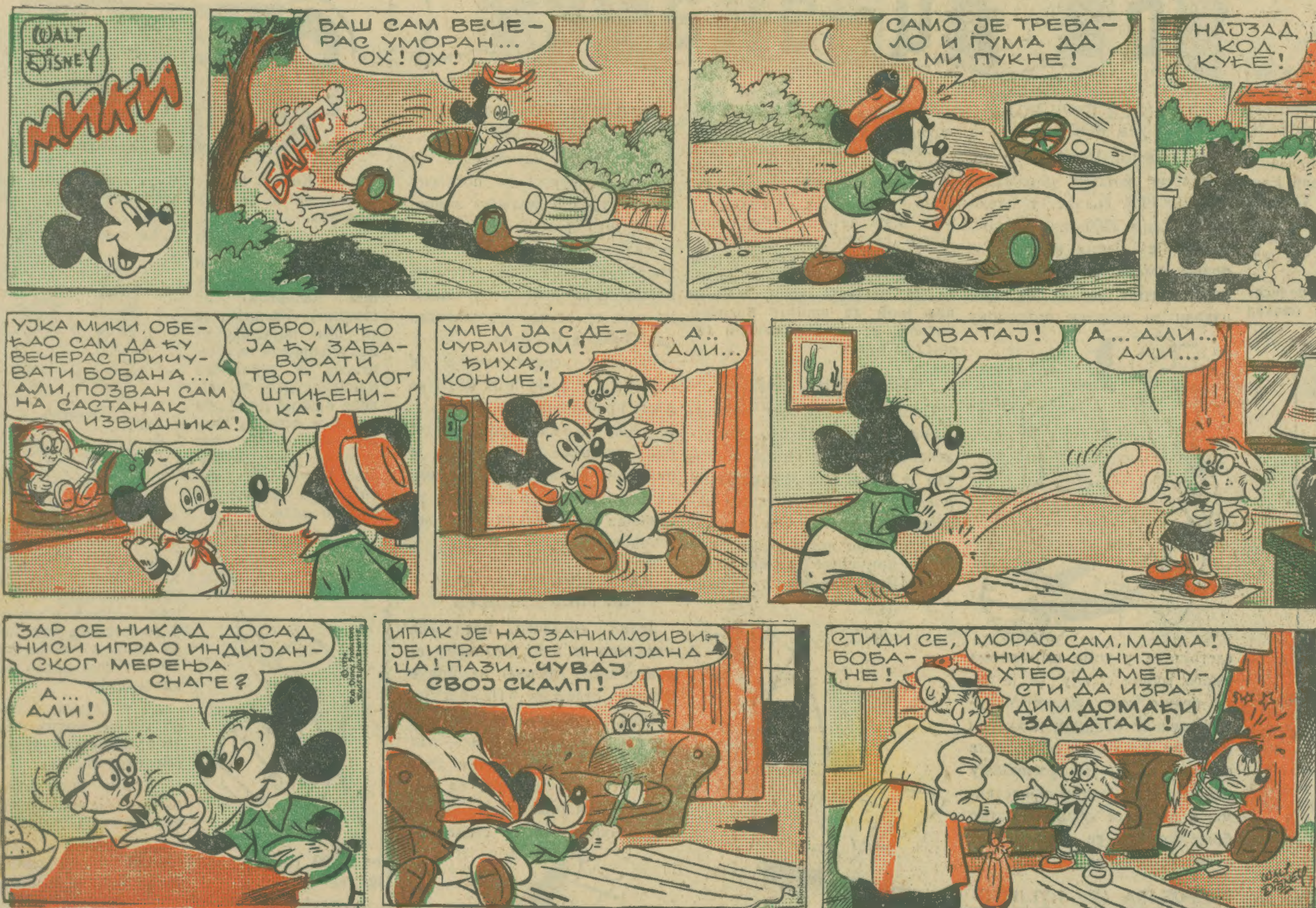

У ЧЕМУ ЈЕ БРЗ

— *Какав ти је нов помоћник? — пита Мини Микија.*

— *Није најбољи, Мини. Лењ је.*

— *Зар баш ни за шта није?*

— *Па има само једна ствар у којој је брз.*

— *А шта то?*

— *Брзо се замара.*

МИНИ ЈЕ ПАКОСНА

— *Знаш ли, Мини, — рече Мики — ја мислим да је Плутон скоро исто толико паметан колико и ја.*

— *Чудновато, одговори Мини. Пси су обично интелигентне животиње.*

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Шта је Табула илијака?

Кад су Дубровчани склопили уговор са Кулином баном?

Каква је то „школска болест"?

ОДГОВОР:

ТАБУЛА ИЛИЈАКА значи Илијска (Тројанска) табла. То је антички рељеф из доба римских царева. Налази се у Капитолском

музеју у Риму, а на њему су приказани главни моменти из Тројанског рата.

ДУБРОВЧАНИ су склопили уговор са Кулином баном 29 августа 1189 године. На основу овог уговора Дубровчанима је признато да слободно, без икаквих ограничења и намета тргују, али је требало да дарују „од своје воље" босанског бана. Бан је са своје стране, поред осталог, пристао да не примени никакву силу против дубровачких трговаца.

„ШКОЛСКА БОЛЕСТ" је врста анемије код које нема никакве промене у крви. Деца која болују од „школске болести" бледа су, слаба, нервозна, слабог апетита и лако се замарају. Узрока има више, као например: недовољна и нередовна исхрана, затим задржавање у недовољно проветреним просторијама, узбуђење и страх у школи и друго. Зато је потребно да ова деца што више бораве на свежем ваздуху, да школске празнике проводе у природи, да су што више слободна од школских брига али на педагошки начин, да имају регулисану исхрану итд.

БАШ ЧЕЛИК

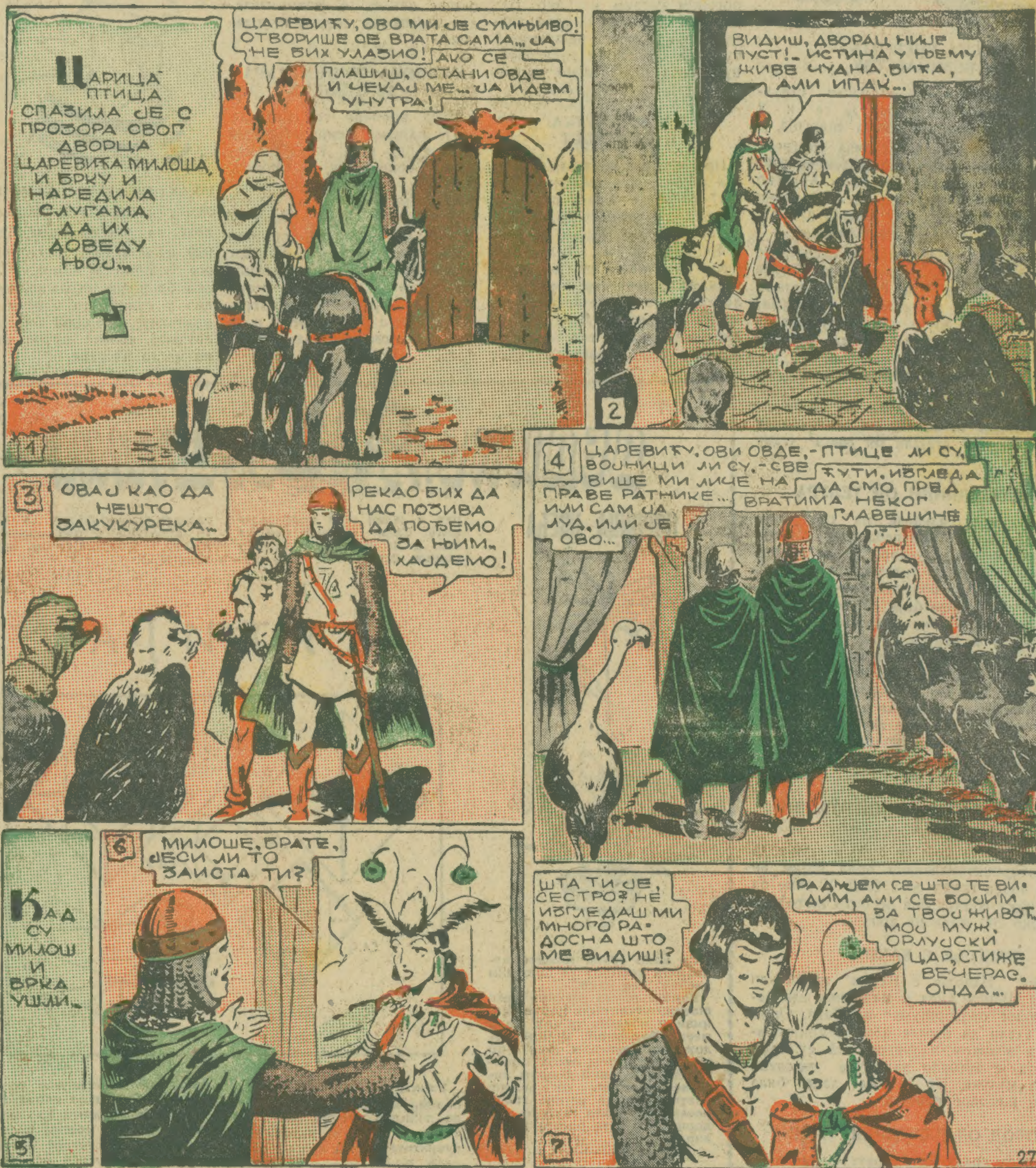

Одговорни уредник Стојилько Стојиљковић, Београд, Македонска 31. — Издаје и штампа „Политика" штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Тек. рач. број 101-707/1-82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200 полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.